

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS

Gintas Monginas

SOCIALINĖS GLOBOS NAMŲ STEIGIMO PATIRTYS
LIETUVOJE: PLUNGĖS RAJONO ŠATEIKIŲ SOCIALINĖS
GLOBOS NAMŲ ATVEJIS

Baigiamasis magistro projektas

Vadovas

Doc. Irena Luobikienė

KAUNAS, 2017

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS

SOCIALINĖS GLOBOS NAMŲ STEIGIMO PATIRTYS
LIETUVOJE: PLUNGĖS RAJONO ŠATEIKIŲ SOCIALINĖS
GLOBOS NAMŲ ATVEJIS

Baigiamasis magistro projektas

Viešoji politika (kodas 621L22008)

Vadovas

(parašas) Doc. Irena Luobikienė

2017-05-29

Recenzentas

(parašas) Doc. dr. Audronė Telešienė

(data)

Projektą atliko

(parašas) Gintas Monginas

2017-05-29

KAUNAS, 2017

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS

Gintas Monginas

(Studento Vardas Pavardė)

Viešosios politikos programa , antras kursas

Baigiamojo projekto „Socialinės globos namų steigimo patirtys Lietuvoje: Plungės rajono Šateikių socialinės globos namų atvejis“

AKADEMINIO SAŽININGUMO DEKLARACIJA

2017 05 29

Kaunas

Patvirtinu, kad mano, **Ginto Mongino**, baigiamasis magistro projektas tema „Socialinės globos namų steigimo patirtys Lietuvoje: Plungės rajono Šateikių socialinės globos namų atvejis“ yra parašytas visiškai savarankiškai, o visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

Monginas, Gintas. *Experience of Establishment of Social Care Home in Lithuania: Case Study of Plunge District's Social Care Home of Šateikiai*. Master 's thesis in Political Science / supervisor assoc. prof. Irena Luobikienė. The Faculty of Social Sciences, Arts and Humanities, Kaunas University of Technology.

Research area and field: 02S.

Key words: social care, social services, social care home.

Kaunas, 2017. 63 p.

SUMMARY

With the society getting older the need rises for social welfare organizations, however, citizens from different countries have different needs. When establishing “Sateikiu” social welfare home, which is meant for foreigners, some information is still needed about the wishes of the foreigners when it comes to spending their elderly years in a welfare home. The aim of this paper is to analyze the characteristics of establishing and organizing the social welfare organizations as well as identify the problems when looking at the “Sateikiu” social welfare home example.

This paper consists of four parts as well as introduction and conclusions. In the first part the concepts of social welfare home and social welfare services for the elderly are analyzed. In the second part the legal aspects of establishing a welfare home are analyzed in great detail. In the third part the requirements for social welfare home employees in Lithuania and other countries are compared. In the fourth and final part an empirical study is presented in order to identify the most important aspects of founding the “Sateikiu” social welfare home.

The problem analyzed in this paper: with the society getting older the need arises for social welfare home development, however, citizens from different countries have different needs. When establishing “Sateikiu” social welfare home, which is meant for foreigners, some information is still needed about the wishes of the foreigners when it comes to spending their elderly years in a welfare home.

The objectives of this paper: To analyze the theoretical aspect of the development of social welfare homes in Lithuania. To analyze the legal aspects of the development of social welfare homes. To analyze the requirements for social welfare workers in Lithuania and in other countries. Empirically analyze the factors affecting the development of “Sateikiu” social welfare home, located in Plunge region, in order to attract foreigners to live there.

Novelty of this topic: It is essential to analyze the need for social service development in a specific region, Lithuania or other European countries. Also, to foresee which means of social services can guarantee the proper care for the elderly, since the research in this field has revealed that there are not enough studies done on this problem. Methods used in this paper: analysis of scientific literature in order to study the establishing of social welfare homes from a theoretical stand point, analysis of legal aspects, comparative analysis used to compare the selected social welfare homes, a written survey with social workers.

After conducting the analysis these conclusions were formulated. Firstly, the organization of social services are regulated by national, regional and institutional legal documents. Secondly the requirements for social workers differ based on the country where they work. However, in almost all countries the same requirement for education in this field is obligatory to ensure the necessary assistance for the social welfare receivers. “Sateikiu” welfare home, which is located in Plunge region, will consist of about 25 elderly people, 80% of them will be foreigners from Germany. In order to attract people to this welfare home this establishment will need to hire 6 employees, out of which at least 4 will need to speak German. During this research it was also discovered that in order to create good conditions for both the employees and the residence of this home it is necessary to constantly invest in employee training.

TURINYS

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	6
LENTELIŲ SĄRAŠAS	7
ĮVADAS	8
SĄVOKŲ SĄRAŠAS	11
1. SOCIALINĖS GLOBOS NAMŲ STEIGIMO IR JŲ VEIKLOS ORGANIZAVIMO TEORINIAI ASPEKTAI.....	12
1.1. Socialinės paslaugos senyvo amžiaus žmonėms	12
1.2. Socialinės globos namų samprata	18
1.3. Lietuvos ir užsienio šalių patirtis steigiant socialinės globos namus.....	24
2. SOCIALINĖS GLOBOS NAMŲ STEIGIMO TEISINIAI ASPEKTAI	27
3. LIETUVOS IR UŽSIENIO ŠALIŲ SOCIALINĖS GLOBOS NAMŲ DARBUOTOJAMS KELIAMAI REIKALAVIMAI.....	30
4. PLUNGĖS RAJONO ŠATEIKIŲ SOCIALINĖS GLOBOS NAMŲ STEIGIMO YPATUMŲ EMPIRINIS TYRIMAS	35
4.1. Socialinių globos namų situacijos analizė	35
4.2. Socialinės globos namų Šateikių dvare steigimo prielaidos.....	36
4.3. Tyrimo metodika ir organizavimas.....	40
4.4. Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas	42
4.4.1. Steigiamų Šateikių globos namų struktūros formavimo prielaidos.....	43
4.4.2. Steigiamų Šateikių globos namų būsimų paslaugų identifikavimas	47
4.4.3. Steigiamų Šateikių globos namų mikroklimato kūrimas.....	51
4.4.4. Steigiamų Šateikių globos namų socialinių darbuotojų tarpusavio santykiai su būsimais globotiniais	53
4.5. Šateikių socialinės globos namų steigimo svarbiausi aspektai	56
IŠVADOS	59
NAUDOTA LITERATŪRA	60
PRIEDAI	64

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Socialinių paslaugų funkcijos.....	13
2 pav. Socialinių paslaugų principai apimantys paslaugų valdymą, skyrimą ir teikimą.....	14
3 pav. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų valdymo subjektai.....	17
4 pav. Socialinių paslaugų gavėjai.....	19
5 pav. Socialinių paslaugų sistema	20
6 pav. Socialinės globos namų dažniausiai teikiamos paslaugos	23
7 pav. Socialinių paslaugų organizavimas ir reglamentavimas	29
8 pav. Socialinės globos įstaigų įkainiai skirtingose šalyse EUR/mėn. vidurkis.....	35
9 pav. Informacija apie laisvas vietas bei laukiančiųjų suaugusiųjų socialinės globos namuose pokyčius 2013-2016 m.....	36
10 pav. Štateikių socialinės globos namų partneriai.....	38
11 pav. Štateikių socialinių globos namų patalpos	39
12 pav. Štateikių socialinių globos namų patalpos po rekonstrukcijos	39
13 pav. Štateikių socialinės globos namų veiklos uždaviniai.....	40
14 pav. Baigiamojo darbo tyrimo procesas.....	43
15 pav. Demografinis senatvės koeficientas skirtinguose segmentuose 2012-2016 m.....	44
16 pav. Vokietijoje naujai nustatyti senyvo amžiaus žmonėms specialieji poreikiai juos apgyvendinant socialinės globos įstaigose.....	46
17 pav. Lietuvoje naujai nustatyti senyvo amžiaus žmonėms specialieji poreikiai juos apgyvendinant socialinės globos įstaigose.	47
18 pav. Štateikių socialinės globos namų gyventojų planuojama struktūra.	56
19 pav. Rekomenduotinos veiklos socialinės globos namuose	57

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Socialinių paslaugų gavėjai ir jų sprendžiamų problemų esmė.....	15
2 lentelė. Socialinio darbo su senais žmonėmis metodai ir modeliai.....	21
3 lentelė. Savivaldybėse 2012–2013 m. teiktų socialinių paslaugų duomenys.....	31
4 lentelė. Skirtingose šalyse socialiniams darbuotojams keliami reikalavimai.....	33
5 lentelė. Savivaldybių pateikta informacija apie socialinių darbuotojų kvalifikaciją.....	33
6 lentelė. Informacija apie individualios priežiūros personalo kvalifikaciją, dalyvavimą įžanginiuose mokymuose.....	34
7 lentelė. Telšių apskrities senų žmonių globos įstaigų skaičius	37
8 lentelė. Tyrimo dalyviai.....	41
9 lentelė. Klausimyno struktūra.....	42
10 lentelė. Socialinių globos namų struktūra.....	45
11 lentelė. Socialinių globos namų gyventojų pasiskirstymas pagal būklę	45
12 lentelė. Tiriamųjų teiginiai apie globos namų struktūrą.....	47
13 lentelė. Apibendrintas teikiamų paslaugų sąrašas remiantis respondenčių atsakymais.....	49
14 lentelė. Tiriamųjų teiginiai apie teikiamų paslaugų įvairovę.....	50
15 lentelė. Tiriamųjų teiginiai apie mikroklimato kūrimą	53
16 lentelė. Tiriamųjų teiginiai apie socialinio darbuotojo pagalbą	56

IVADAS

Temos aktualumas. Reikėtų pripažinti, kad gyvename visuomenėje, kur socialinė asmens apsauga dažniausiai nevisada užtikrinama. Ekonominiai ir socialiniai sukrėtimai didina žmonių, kuriems reikalinga socialinė pagalba, gretas. Turbulencijos ekonominiame ir socialiniame žmonių gyvenime, negatyvūs socialiniai procesai valstybėje, socialinės atsakomybės visuomenėje stoka ypač skaudžiai atsiliepia pažeidžiamiausių visuomenės segmentų – vaikų, senolių, neįgaliųjų ir kt. socialiai pažeidžiamiausių grupių gyvenime. Šiandien vis dažniau girdimos tokia sąvoka kaip socialinė askirtis, reiškianti, kad žmogui dėl vienokių ar kitokių priežasčių yra sunku gyventi įprastoje socialinėje aplinkoje ir reikia socialinės pagalbos.

Anot Kanopienės ir Mikulionienės (2006), dar neseniai Lietuva buvo priskiriama vienai jauniausių Europos Sąjungos šalių, tačiau šiuo metu vykstantis intensyvus gyventojų senėjimo procesas rodo, kad jau XXI amžiaus viduryje statistiškai atsidursime prie tų šalių, kurios gyventojų senatvės lygio požiūriu užima vidurinę poziciją Europos Sąjungoje. Šie demografiniai pokyčiai sąlygoja, kad atsirado ir didėja pažeidžiama visuomenės subgrupė, kurios problemų sprendimas reikalauja naujų, veiksmingų iniciatyvų.

Tiek Lietuvoje, tiek daugelyje Europos šalių matomas visuomenės senėjimas, tai yra 2014 metais 3,3 proc. daugiau senų žmonių buvo lyginant su 1990 m. 2014 metais senatvės pensiją gavo 22,4 proc. visų gyventojų, o 1990 m. tokių buvo apie 19,1 proc. tam įtakos turi ilgėjanti gyvenimo trukmė, kuri išaugo 2,58 metais. Jei 1990 m. vidutinė gyvenimo trukmė siekė 71,4 metus, tai 2014 metais ši trukmė išaugo 2,58 metais ir siekė 73,98 m. Remiantis atliktomis prognozėmis galima teigti, kad 2060 metais Lietuvoje senatvės pensiją gaus apie 37 proc. visų gyventojų. To pasekoje augs socialinių paslaugų poreikis ir tam reikia ruošti iš anksto (Valstybinio audito ataskaita, 2015).

Vis labiau didėja socialinės globos įstaigų ir joje teikiamų socialinių paslaugų, kuriomis siekiama socialiai pažeistus asmenis integruoti į visuomenę, mažinti jų socialinę atskirtį, aktualumas. Per pastarąjį dešimtmetį Lietuvoje įvyko ir tebevyksta svarbūs socialinės globos sistemos pasikeitimai: didėja globos namų skaičius (ypač senyvo amžiaus žmonėms skirtų globos namų skaičius) ir valstybės finansavimas, matomas aiškūs decentralizavimo veiksmi, auga nevyriausybinų socialinės globos įstaigų skaičius. Statistiniai duomenys rodo, kad globos įstaigų seniems žmonėms daugėja: 2002 metais tokių įstaigų buvo 94, o 2015 m. – 110. Daugėja ir asmenų skaičius šio tipo globos namuose. Kartu auga globos įstaigų suaugusiems neįgaliesiems skaičius:

2009 metų pabaigoje tokių įstaigų buvo 26, o 2015 metų pabaigoje – 43. (<http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles15>)

Nors ir steigiasi nevyriausybinės socialinės globos įstaigos, tačiau Lietuvoje šiuo metu vyrauja valstybės ar savivaldybių įsteigtos biudžetinės ir viešosios socialinės globos paslaugų įstaigos. Už socialinę globą yra atsakinga savivaldybės, tačiau jose nėra susiformavusi praktika pirkti socialines paslaugas iš organizacijų, kurios tuo užsiima.

Socialinė partnerystė, numatanti užsienio investicijas ir paramą globos namų ir jų veiklos organizavimui Lietuvoje, vis dar neišplėtotą. Trūksta profesionalumo rengiant globos namų steigimo projektus, ne visada atsižvelgiama į projektų tęstinumo aspektą bei į naujovių įdiegimą ir pan. Taip pat užsienio investuotojai labai atsargiai vertina socialinių globos namų steigimą ir nevisada yra pasiryžę globos namų steigimą remti. Visa tai verčia kiek išsamiau panagrinėti globos namų steigimo ir jų veiklos organizavimo aspektus, identifikuojant esmines problemas ir siūlant galimus šių problemų sprendimo variantus.

Temos ištirtumas: Socialinė globos namų steigimą Lietuvoje nagrinėjo Kvieskienė G., Kvieska V. (2016) teigdami, kad socialinės globos namų steigimo procese privalomas visų visuomenės segmentų – valstybės institucijų, privataus sektoriaus, atskirų piliečių – glaudus bendradarbiavimas ir sąveika. „Socialinės partnerystės įtaka naujovių, socialinių inovacijų ir investicijų plėtrai šiuo požiūriu lemiamą“ (Kvieskienė G., Kvieska V., 2016, p. 15). Didėjant vyresnių žmonių skaičiui, didėja ir jų problemos bei poreikiai, kuriems išspręsti nevisada skiriamas pakankamas dėmesys. Reikia paminėti, kad „XX a. kito senų žmonių socialinis statusas ir padėtis visuomenėje. Senatvė pradėta vaizduoti kaip atstumiantis, niūrus ir probleminis gyvenimo tarpsnis, nes yra asocijuojama su skurdu, silpna sveikata, prastu būstu ir socialine izoliacija bei priklausomybe“ (Vaičekauskienė, Savickienė, 2013). Ne daug autorių nagrinėjo socialinės globos namų steigimą ir jį įtakančius veiksnius, todėl nesant tokiems tyrimams, atsiranda poreikis atlikti steigimo praktikos analizę konkrečioje savivaldybėje.

Temos naujumas: Būtina išanalizuoti socialinių paslaugų išvystymo poreikį konkrečioje savivaldybėje, šalyje ar kitose Europos šalyse ir numatyti kokiomis socialinių paslaugų priemonėmis galima užtikrinta, kad senyvo amžiaus asmuo gautų tinkamą priežiūrą ir jo senatvė būtų ori, nes temos mokslinė analizė parodė, jog tokių tyrimų nepakanka.

Tyrimo problema: senėjant visuomenei, auga poreikis socialinės globos įstaigų steigimui, tačiau skirtingų šalių piliečiai turi skirtingus poreikius. Steigiant šateikių socialinės globos namus, skirtus kitų šalių piliečių apgyvendinimui, trūksta praktinės informacijos apie jų poreikius praleidžiant senatvę globos įstaigose.

Darbo objektas – socialinės globos namų steigimo patirtys.

Darbo tikslas – išanalizuoti socialinės globos namų steigimo ir veiklos organizavimo ypatumus ir identifikuoti probleminius aspektus Šateikių dvare steigiamų globos namų atveju analizės pavyzdžiu.

Darbo uždaviniai:

1. Išanalizuoti socialinės globos namų steigimo praktiką Lietuvoje teoriniu aspektu.
2. Išanalizuoti socialinės globos namų steigimo teisinius aspektus.
3. Išanalizuoti Lietuvos ir užsienio šalyse keliamus reikalavimus socialinės globos namų darbuotojams.
4. Empiriškai ištirti Plungės raj. Šateikių socialinės globos namų steigimą įtakojančius veiksnius, siekiant pritraukti užsienio šalių gyventojus apsigyventi juose.

Darbo metodai:

- Mokslinės literatūros analizė atlikta siekiant atskleisti socialinės globos namų steigimo patirtis teoriniu aspektu.
- Teisės aktų analizė.
- Lyginamoji analizė siekiant palyginti skirtingų socialinių globos namų veiklas.
- Interviu su socialiniais darbuotojais tiesiogiai bei siunčiant jiems klausimynus elektroniniu paštu..

Darbo struktūra: Baigiamąjį darbą sudaro keturios dalys, įvadas ir išvados. Pirmoje darbo dalyje aptariama socialinių globos namų samprata bei socialinės paslaugos senyviems žmonėms. Antroje dalyje išskiriami socialinės globos namų steigimo teisiniai aspektai. Trečioje dalyje palyginama Lietuvos ir užsienio šalyse keliami reikalavimai socialinės globos namų darbuotojams ir ketvirtoje dalyje atliekama apklausa siekiant identifikuoti svarbiausius momentus steigiant Šateikių socialinės globos namus.

SĄVOKŲ SĄRAŠAS

Globa – „praktinė ir emocinė veikla, išreiškianti veiksmus ir santykius, kurie nukreipti į rūpestį daugiau ar mažiau socialiai pažeidžiamais visuomenės nariais - senais, sergančiais ir nepilnamečiais“ (Abramavičienė, 2008).

Pagyvenęs žmogus – „asmuo, kurio amžius nuo 60 iki 74 metų (Pasaulinės sveikatos organizacijos (PSO) rekomendacijos dėl amžiaus ribų, (Socialinė gerontologija: ištakos ir perspektyvos“ (sud. N.Večkienė, 2004).

Socialinės globos namų steigimo praktika – „reminatis socialinės globos veiklai keliamais teisiniais reikalavimais steigimai globos namai atsižvelgiant į būsimų globotinių poreikius“.

Senatvė – „socialinis konstruktas, sąvoka, vartojama kalbant apie vyresnio amžiaus silpnus ir priklausomus asmenis“ (Lemme, 2003).

Senas žmogus – „vyresnis kaip 75 metų amžiaus žmogus“ (Pasaulinės sveikatos organizacijos (PSO) rekomendacijos dėl amžiaus ribų//Lemme, 2003).

Senyvo amžiaus asmuo – „sulaukęs senatvės pensijos amžių asmuo, kuris dėl amžiaus iš dalies ar visiškai yra netekęs gebėjimų savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime“ (LR Socialinių paslaugų įstatymas, 2006).

Senas amžius – „unikalus gyvenimo etapas su jam būdingomis funkcijomis, resursais ir krizėmis“ (Danusevičienė, Povilaikaitė, 2004)

Socialinė apsauga – „plačiąja prasme valstybės socialinės politikos tikslų ir prioritetinių uždavinių įgyvendinimo veikla, paremta teisiškai nustatytais ekonominėmis normomis“ (Nekrošius, 1983).

Socialinės paslaugos – „asmeniui arba šeimai teikiama pagalba, kai dėl amžiaus, neįgalumo, socialinių problemų iš dalies ar visiškai prarasti arba neįgyti gebėjimai ar galimybės savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime“ (LR Socialinių paslaugų įstatymas, 3 str., 2006).

Socialinė globa – „visuma paslaugų, kuriomis asmeniui (šeimai) teikiama kompleksinė, nuolatinės specialistų priežiūros reikalinga pagalba, teikiama institucijoje ar asmens namuose“ (Socialinių paslaugų katalogas, IV sk., 2006).

Socialinės globos namai – „socialinės globos įstaigos, teikiančios trumpalaikę / ilgalaikę socialinę globą vienu metu ne mažiau kaip 10 asmenų ar namų aplinkoje apgyvendinant asmenis grupėmis ne daugiau kaip po 10 asmenų vienoje grupėje“ (Socialinių paslaugų katalogas, V sk., 2006).

1. SOCIALINĖS GLOBOS NAMŲ STEIGIMO IR JŲ VEIKLOS ORGANIZAVIMO TEORINIAI ASPEKTAI

Pirmajame darbo skyriuje bus analizuojamos socialinių paslaugų funkcijos, taip pat senyvo amžiaus žmonėms suteikiamos socialinių paslaugų rūšys. Aptariama globos namų samprata bei jos ypatumai Lietuvoje ir užsienyje.

1.1. Socialinės paslaugos senyvo amžiaus žmonėms

„Lietuvoje formuojant ir įgyvendinant šalies socialinę politiką socialinės paslaugos įgyja didesnę svarbą. Pastaraisiais metais Lietuvoje ypač sparčiai plėtojama socialinių paslaugų įstaigų infrastruktūra, siekiama sukurti tokį mūsų šalies socialinės gerovės modelį, kuris atitiktų ES šalių socialinių paslaugų teikimo standartus“ (Lietuvos ir Norvegijos savivaldybių socialinės srities specialistų bendradarbiavimo strategija, 2010 http://lsa.lt/failai/spprojektas/SP_Bendradarbiavimo_Strategija.pdf).

Socialinių paslaugų sistema Lietuvoje intensyviai įgyvendinta tik atkūrus Lietuvos nepriklausomybę. Iki tol šalis galėjo pasižymėti tik institucinių stacionarių socialinių paslaugų patirtimi, kuri ilgą laiką Lietuvoje buvo pagrindinė ir vyraujanti.

Žalimienė (2006) skirtingai vertina socialines paslaugas, jei jos pateikiamos skirtinguose kontekstuose. Kaip pavyzdžiui socialinių paslaugų samprata nebus vienoda jas apibrėžiant socialinė infrastruktūroje ir socialinės paramos koontekste. Visiškai kitą prasmę turės socialinių paslaugų teikimas socialinės globos įstaigose. Todėl kiekvieną kartą vertinant situaciją būtina atsirikti, ką toje situacijoje reiškia socialinės paslaugos.

Dromantienė (2008) teigia, kad socialinės paslaugos yra skirtos pavieniams asmenims arba šeimoms ir gali būti teikiamos įvairiomis nepiniginėmis formomis bei globos pinigais (pinigais, skiriamais susimokėti už suteiktas paslaugas), siekiant grąžinti asmenims gebėjimą pasirūpinti savimi ir integruotis į visuomenę.

Nefas (2009) nurodo, kad socialinės paslaugos, tai „įstatymų numatyta tvarka valstybės ar savivaldybių įsteigtų specialių įstaigų bei organizacijų ar privačių asmenų veikla socialinėje srityje“.

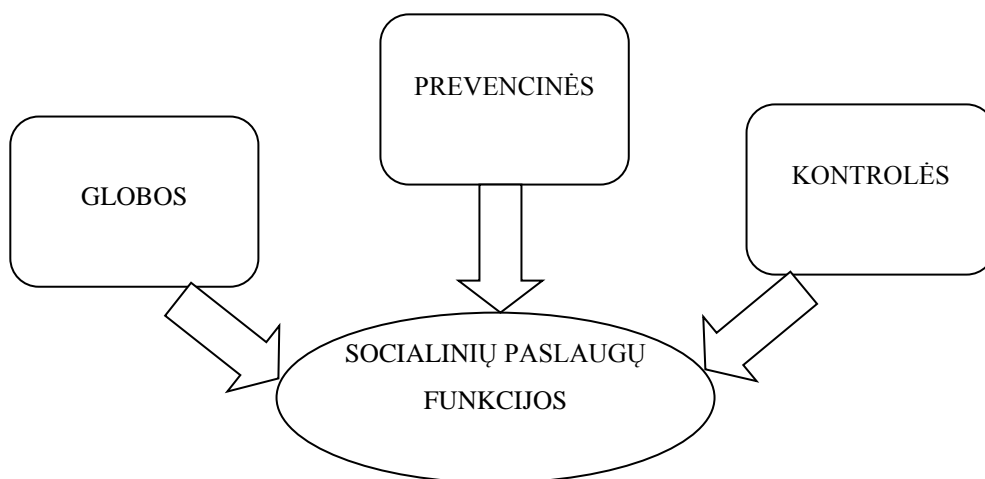
Guogis (2005) teigia, kad „socialinės paslaugos gali būti perkamos bei parduodamos Lietuvoje egzistuojančioje rinkoje, tačiau Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas privačiai teikiamų paslaugų nereglamentuoja. Socialinės politikos programoje privačių socialinių paslaugų rinkos plėtrai ir šios rinkos reguliavimui neskiriama dėmesio, statistikos apie privačiai

teikiamas socialines paslaugas nėra, tačiau tikėtina, kad ateityje, plėtojantis socialinių paslaugų rinkai, vis labiau ryškės ribų tarp privataus ir viešojo sektoriaus nustatymo problema“ (Guogis, 2005).

Lietuvos Respublikos Socialinių paslaugų įstatymo (2006) 3 straipsnio 1 dalyje skelbiama, kad „socialinės paslaugos – tai paslaugos, kuriomis suteikiama pagalba asmeniui (šeimai), dėl amžiaus, neįgalumo, socialinių gebėjimų, kuriuos jis prarado, ar jų net neturėjo ir toks asmuo tuo momentu negeba pats savimi pasirūpinti“. To paties įstatymo 3 str. 2 ir 3 dalyje akcentuojama, kad socialinių paslaugų teikimo tikslas tai tam tikrų „sąlygų asmeniui (šeimai) ugdyti arba stiprinti turimus individo gebėjimus, savarankiškumo galimybes, spręsti socialines problemas, padėti palaikyti problemiškus ar nutrūkusius ryšius, mažinti susidariusią socialinę atskirtį, bei mažinant visos problemos augti, taip pat visuomenės socialiniam saugumui užtikrinti.“

Sociologė Išoraitė (2007, p. 25) socialinių paslaugų teikimą apibrėžia kaip pagalbos asmenims teikimą „kurios gali pasireikšti tiek materialiai, tiek nematerialiai, tačiau gebės tenkinti žmogaus gyvybinius poreikius ir užtikrinti žmogaus orumo nežeminančias gyvenimo sąlygas, kuomet jis pats negeba pats savimi pasirūpinti ir negali būti pilnaverčiu visuomenės gyventoju“.

Galima teigti, kad naudojantis socialinėmis paslaugomis pavyksta spręsti žmogaus socialines problemas, siekiant išsaugoti jo socializacijos lygį visuomenėje ir eliminuoti jo socialinės atskirties galimybes. Kartu socialinės paslaugos laikytinos ir prevenciniais socialinių problemų atsiradimo mechanizmais. Žemiau pateikta socialinių paslaugų funkcijų schema (žr. 1 pav.). Suvienodinkite teksto didumą visuose paveiksluose.

1 pav. Socialinių paslaugų funkcijos (sudaryta darbo autoriaus remiantis Žalimienė, 2003, p.14-15)

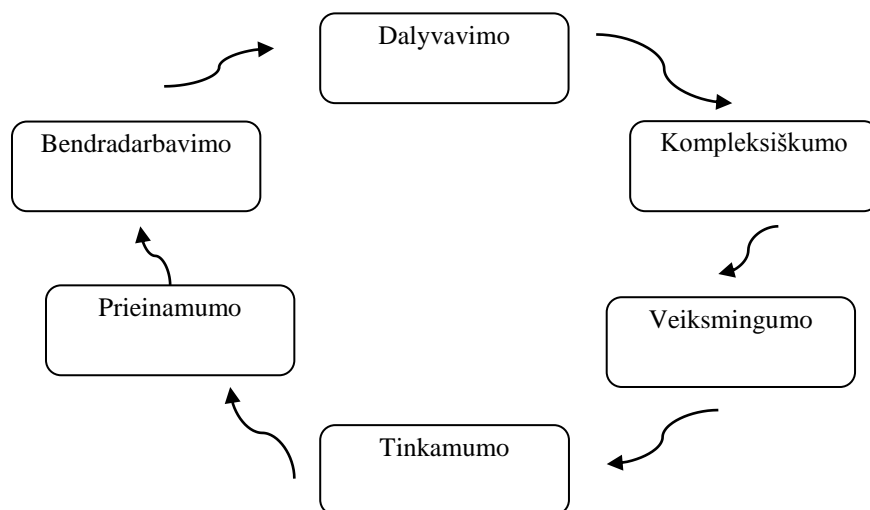
1. Socialinių paslaugų prevencinė funkcija sietina su siekiu užkirsti kelią socialinei problemai atsirasti.

2. Socialinių paslaugų globos funkcija apima žmogaus socialinį palaikymą, jo socialinę ir visuomeninę integraciją, jo socialinio ir visuomeninio status quo išsaugojimą.

3. Socialinių paslaugų kontrolės funkcija skirta apsaugoti visuomenę ir atskirus asmenis nuo stresinių, sudėtingų situacijų, susijusių su socialinės konjunktūros arba situacijos pasikeitimais (Žalimienė, 2003, p. 15).

Žalimienė (2003, p. 14) pabrėžia, kad teikiant socialines paslaugas, svarbus momentas yra socialinio darbo metodų taikymas bei kiti pagalbos metodai, kurie tenkina klientų poreikius ir tai įmanoma tik tada, kai pagalba teikiama organizacinėje aplinkoje.

Apibrėžiant socialinių paslaugų valdymą, teikimą ir skyrimą, galima išskirti pagrindinius principus: dalyvavimas, kompleksiskumas, veiksmingumas, tinkamumas, prieinamumas ir bendradarbiavimas (žr. 2 pav.).

2 pav. Socialinių paslaugų principai apimantys paslaugų valdymą, skyrimą ir teikimą (sudaryta darbo autoriaus remiantis Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymu (2006) 4 str.)

Aptariant socialinių paslaugų principus, valdymą, skyrimą bei teikimą galima išskirti šiuos pagrindinius momentus (remiantis LR socialinių paslaugų įstatymu, 2006):

- ✓ Socialinių paslaugų bendradarbiavimo principas orientuotas į kiekvienos socialinės grupės interesus, kurie tenkinami per socialines paslaugas teikiančias įstaigas, savivaldybes ir valstybės institucijas ir jų bendradarbiavimą bei tarpusavio pagalbą.
- ✓ Socialinių paslaugų dalyvavimo principas užtikrina socialinių paslaugų gavėjų bei gavėjus atstovaujančių interesus.
- ✓ Socialinių paslaugų kompleksiskumo principas užtikrina paslaugų suderinamumą su paslaugų teikimu asmeniui ir jo šeimai.

- ✓ Socialinių paslaugų prieinamumo principas užtikrina, socialinių paslaugų prieinamumą žmonėms pagal gyvenamąją teritoriją.
- ✓ Socialinių paslaugų socialinio teisingumo principas reiškia, kad asmens (šeimos) galimybės pasinaudoti socialinėmis paslaugomis nepriklauso nuo jo (šeimos) finansinių galimybių mokėti už jas.
- ✓ Socialinių paslaugų tinkamumo principas užtikrina, kad asmeniui (šeimai) turi būti sudaromos galimybės pasinaudoti tokiomis socialinėmis paslaugomis, kurios atitiktų asmens arba šeimos interesus ir poreikius.
- ✓ Socialinių paslaugų veiksmingumo principas užtikrina, kad socialinės paslaugos leistų siekti gerų rezultatų, o ištekliai tam būtų panaudoti racionaliai.

Pagrindinės socialinių paslaugų klientų grupės skirstomos priklausomai nuo problemos, kuriai spręsti jos reikalingos, pobūdžio. Socialinių paslaugų gavėjų grupės aprašytos 1 lentelėje.

1 lentelė. Socialinių paslaugų gavėjai ir jų sprendžiamų problemų esmė (sudaryta darbo autoriaus remiantis Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymu (2006), Žalimienė (2006).

Klientų grupė	Sprendžiama problema (problemos)
Senyvo amžiaus žmonės	Socialinė atskirtis, vienišumas, nesugebėjimas adaptuotis prie naujų sąlygų, ir kt.
Suaugę neįgalūs žmonės	Fizinės ir/ar protinės negalios minimizavimas
Neįgalūs vaikai	Fizinės ir/ar protinės negalios minimizavimas
Probleminės šeimos ir vaikai iš probleminių šeimų	Neprižiūrimi vaikai, vaikų delinkventinis elgesys, smurtas šeimoje
Rizikos grupės: alkoholikai, narkomanai, benamiai, prostitutės, bedarbiai ir kt.	Piktnaudžiavimas alkoholiu, narkotikų vartojimas, asocialus elgesys, socialinė atskirtis ir pan.
Kitos klientų grupės: etninės mažumos, pabėgėliai, emigrantai ir kt.	Netolerancija, smurtas, priespauda ir kt.

Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006, 7 ir 8 straipsniai numato, socialinių paslaugų tekimą atskiroms grupėms, atsižvelgiant į klientų grupės poreikius, pabrėžiant bendrąsias ir specialiąsias paslaugas:

Bendrosios socialines paslaugas - tai paslaugos, nukreiptos į asmens savarankiškumo skatinimą, pabrėžiant individo poreikį gauti atitinkamas paslaugas gyvenamojoje vietoje taip sumažinant poreikį teikti specialiąsias socialines paslaugas. Bendrosios socialinės paslaugos skirstomos į: informavimą ir konsultavimą; pagalbos tekimą namuose; slaugos paslaugas namuose; globos pinigų skyrimą ir kt. (LR socialinės apsaugos ir darbo ministrės Įsakymas Nr. 70, 2000).

Pagrindines socialines paslaugas senyvo amžiaus asmenims teikia savivaldybėse veikiantys socialiniai skyriai, suformuotos darbo grupės, pagalbos namuose socialiniai darbuotojai ir kt.

Žalimienė (2003) pagrindines socialines paslaugas vadina bendruomeninėmis, dėl jų specifikos, nes šios paslaugos sutelkiamos ir teikiamos pagal žmogaus gyvenamąją vietą, o ši pagalba suprantama kaip – pagalba padedant tvarkytis namuose, dienos centrų pagalba įstaigose, esant poreikiui gestų vertėjavimas, socialinių įgūdžių stiprinimas ir kt.. Šios paslaugos yra teikiamos kliento namuose arba jis ateina į socialinių paslaugų įstaigą.

Specialiosios socialinės paslaugas orientuojamos į tas klientų grupes, kurioms bendrosios socialinės paslaugos yra neveiksmingos. Šios paslaugos specifinės tuo jog teikiamos nestacionariose ir stacionariose globos įstaigose. Šios paslaugos tai: dienos globa senyvo amžiaus asmenims, globa stacionariose globos ir slaugos įstaigose; mišrios paslaugos.

Specialiosios paslaugos dar vadinamo rezidentinėmis paslaugomis pabrėžiant, kad klientas „yra paslaugas teikiančios įstaigos nuolatinis gyventojas, socialinės paslaugos jam teikiamos visą parą, bendruomenės vaidmuo nėra svarbus, o pačios paslaugos yra tik institucinės“ (Žalimienė, 2005, p. 25).

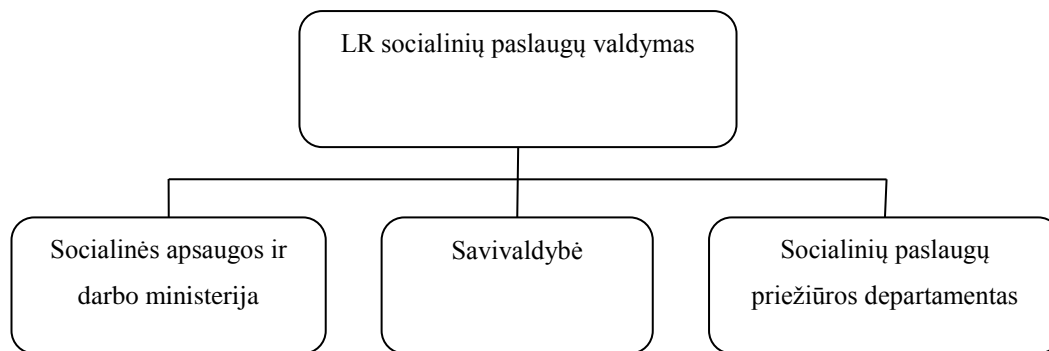
Žalimienė (2006) apibrėždama socialinių paslaugų įstaigų specifiškumą pabrėžia, kad šio įstaigos, tai socialinės sistemos dalis, užtikrinanti globą senyvo amžiaus asmenims, bei padedančios išvengti socialinės atskirties ir sudaryti socialinės integracijos galimybes.

Naujalienė (2008) pabrėžia, kad specialiosios socialinės paslaugos senyvo amžiaus žmonėms teikiamos tik tuomet, kai nėra galimybių asmeniui dėl jo sveikatos būklės, gebėjimo pasirūpinti savimi praradimo, pasilikti savo namuose. Ši autorė teikia, kad žmogui senstant gebėjimas pasirūpinti savimi mažėja, o globos poreikis auga, dėl ko kasdieniniame gyvenime reikalinga pagalba. Tad jeigu senolis neturi artimųjų, o pagalbos namuose teikimo neužteka, siekiant padėti asmeniui dėl pablogėjusios sveikatos būklės ir prarasto savarankiškumo, į pagalbą pasitelkiamos institucinės globos įstaigos.

Socialinės globos paslaugos savo esme „yra visuma paslaugų, kuriomis asmeniui (šeimai) teikiama kompleksinė, nuolatinė specialistų priežiūros reikalaujanti pagalba“ (Lietuvos Respublikos Socialinių paslaugų įstatymas). Socialinė paslaugos senatvės pensijos sulaukusiems asmenims gali būti teikiama socialinės globos įstaigose arba esant galimybei asmens namuose.

Socialinių paslaugų administravimas, skyrimas ir teikimas finansuojamas iš valstybės biudžeto, socialinio draudimo fondo, savivaldybių biudžetų, įmonių, organizacijų, asmenų lėšų. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų valdymo institucijos parodytos 3 paveiksle.

3 pav. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų valdymo subjektai (sudaryta darbo autoriaus remiantis LR socialinių paslaugų įstatymu, 2006).

Remiantis Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo (2006) analize, galima teigti, kad pagrindiniai socialinių paslaugų teikimo organizatoriai yra LR savivaldybės. Savivaldybės lygmenyje detaliai analizuojama socialinių paslaugų teikimo visuomenei situacija:

- vertinami skirtingų visuomenės segmentų poreikiai;
- planuojamos lėšos socialinėms paslaugoms finansuoti;
- organizuojamas ir kontroliuojamas socialinių paslaugų teikimas tam tikroje teritorijoje.

Išoraitė (2007) atkreipia dėmesį į tai, jog siekiant kuo veiksmingiau teikti socialines paslaugas, susiduriama su daugybę problemų, kurios kyla dėl centralizuoto paslaugų teikimo valdymo. Autorė pažymi, kad dėka decentralizavimo teikiant socialines paslaugas, savivaldybės įgauna vis daugiau laisvės veikti, tuo pačiu prisiimdamos didesnę atsakomybę už tam tikrus veiksmus ir sprendimus. Tai leidžia tikėti, kad socialinių paslaugų teikimas bus grindžiamas inovacijomis ir socialine klasteryste, kai į socialinių paslaugų teikimo segmentą pritraukiamas privatus sektorius.

Didėjant nestacionarioms socialinėms paslaugoms teikiančių organizacijų skaičiui, į kurių plėtrą pamažu įtraukiamas ir privatus sektorius, NVO tikėtina, kad su laiku daugės ne tik stacionarių globos įstaigų, bet ir didės bendruomeninių paslaugų, o tai reiškia, kad daugiau pagyvenusių žmonių galės pasinaudoti teikiamomis paslaugomis bendruomenėje, tačiau kad tai įvyktų svarbu, kad daugiau dėmesio būtų skiriama ne tik pagyvenusių žmonių organizacijų veiklai sąlygojant socialinę politiką, bet ir įstatyminės bazės paslaugų plėtrai keitimas.

Apibendrinant galima teigti, kad socialinės paslaugos senyvo amžiaus asmenims, tai paslaugos, kuriomis naudojasi asmenys, kurie dėl skirtingų priežasčių, tokių kaip amžius, neįgalumas, socialinių galimybių stoka, negali patys pasirūpinti savimi. Šios paslaugos užtikrina prevencijos, globos, bei kontrolės funkcijas, o jų valdymas, skyrimas ir teikimas grindžiamas

bendrais darbais, aktyvumu, prieinamumu, socialiniu teisingumu, tinkamumu, veiksmingumu. Socialinės pagalbos teikime senyvo amžiaus asmenims atsižvelgiama į asmens būklę, galimybę teikti bendrąsias ar kitas specialias socialines paslaugas, į kurių teikimą įtraukta ne tik savivaldybė, bet ir vietos bendruomenės. Stacionariosios paslaugos senyvojo amžiaus asmenims teikiamos tik tada, kai bendrųjų paslaugų nepakanka, tačiau remiamasi nuostata, kad esant galimybei, svarbu išlaikyti asmenį kuo ilgiau savo namuose.

1.2. Socialinės globos namų samprata

Socialinių paslaugų sistema Lietuvoje intensyviai įgyvendinta tik atkūrus Lietuvos nepriklausomybę. Iki tol šalis galėjo pasižymėti tik kitų organizacijų teikiamų socialinių paslaugų patirtimi, kuri buvo suprantama kaip viena iš svarbiausių teikiamų paslaugų. „Tuo laikotarpiu, kai daugelyje Europos šalių buvo bandoma rasti bei sukurti tinkamiausius socialinių paslaugų organizavimo ir teikimo modelius, atitinkančius vietos gyventojų poreikius bei užtikrinančius jų socialinį saugumą“ (Lietuvos savivaldybių asociacija, 2010, p.3).

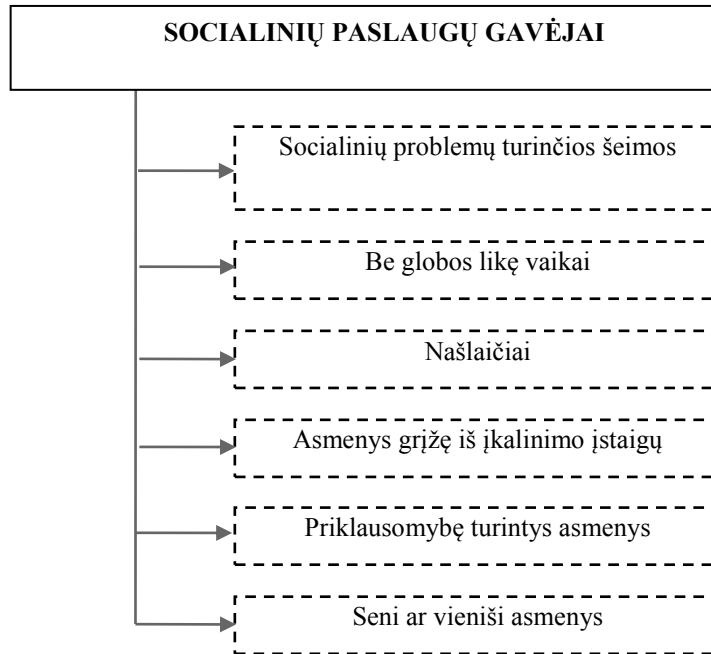
Socialinės paslaugos interpretuojamos skirtingai, kadangi jos naudojama skirtingose situacijose, kaip pavyzdžiui: (Žalimienė, 2003):

- Socialinė samprata vertinama apibrėžiant socialinę sritį bei infrastruktūrą;
- Socialinė samprata vertinama apibrėžiant socialinės apsaugos sistemą;
- Socialinė samprata vertinama apibrėžiant socialinio darbo kontekstą.

Dromantienė (2008) teigia, kad socialinės paslaugos yra skirtos pavieniams asmenims arba šeimoms, kurios gali būti teikiamos įvairiomis nepiniginėmis formomis bei globos pinigais (pinigais, skiriamais susimokėti už suteiktas paslaugas), siekiant grąžinti asmenim sugebėjimą pasirūpinti savimi ir integruotis į visuomenę.

Senyvo amžiaus žmonių atveju taikomos tokios sąvokos kaip globa, slauga ir priežiūra. Tačiau neretai yra sunku suvokti šių veiklų sąsajas ir ribas. Globos veiklos yra suprantamos kaip socialinė pagalba žmogui. Formali globa – socialinių paslaugų poreikių pripažinimas ir jų tenkinimas. Neformali globa – šimos narių, artimųjų, giminių teikiama pagalba žmogui namuose (Petrauskienė, (2010) Pagyvenusių žmonių globa ir slauga: kompleksinė pagalba //Socialinis darbas: profesinė veikla, metodai ir klientai. Vilnius, p. 507-530).

Kadangi socialinių paslaugų samprata skirtingų autorių apibrėžiama skirtingai, tai ir vieno apibrėžimo joms nėra. Socialinių paslaugų gavėjai yra labai skirtingi asmenys ar grupės. Dalis jų pateikti 4 paveiksle.

4 pav. Socialinių paslaugų gavėjai (sudaryta darbo autoriaus remiantis Lietuvos teisės aktais)

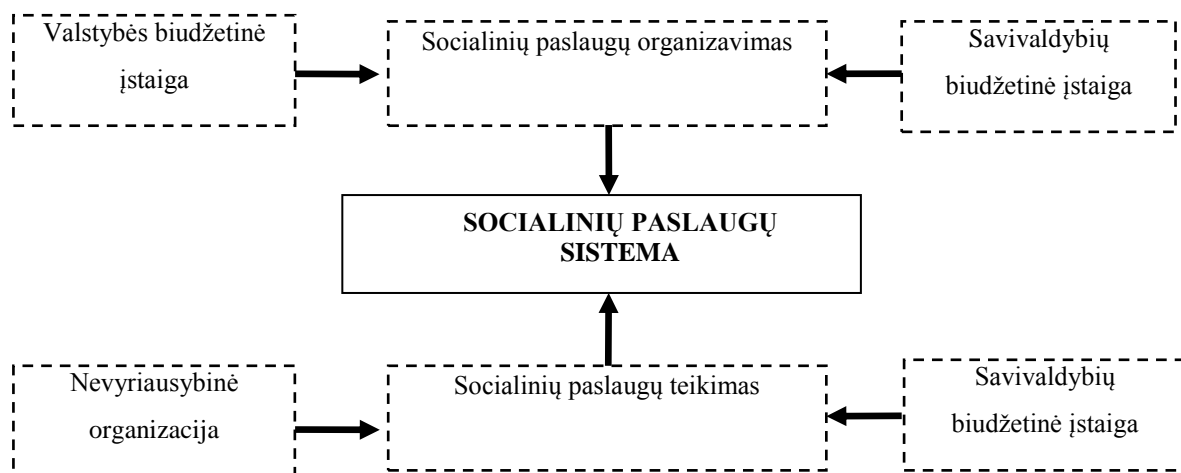
Nors skirtingi autoriai socialines paslaugas apibrėžia skirtingai, tačiau apibrėžimuose galima išvelgti du du esminius aspektus, kurie dažniausiai apibrėžiami socialinių paslaugų sampratoje:

- Visuose apibrėžimuose socialinės paslaugos pateikiamos per bendrąją socialinių paslaugų prizmę;
- Socialinės paslaugos suprantamos kaip pagalba silpniesiems visuomenės asmenims.

Senelių globos namai – tai „socialinės globos įstaiga, skirta gyventi pensinio amžiaus asmenims bei I ir II grupių invalidams, kuriems būtina priežiūra ir slauga“ (<http://sam.lrv.lt/lt/duk>).

Šiandien dienai Lietuvoje socialines paslaugas teikia apie 600 skirtingų socialinės globos bei rūpybos įstaigų. Šiame skaičiuje nemažą dalį sudaro valstybiniai socialinės globos namai. Tačiau, senėjant visuomenei, šio skaičiaus pradeda nebepakakti, ko pasekoje atsiranda poreikis steigti naujus socialinės globos namus.

Senėjanti visuomenė tiesiogiai keičia demografinę ir socialinę struktūrą, kuri taip pat veikia sveikatos priežiūros sistemos tinkamo finansavimo užtikrinimo klausimus bei tampa sudėtingiau užtikrinti teikiamų paslaugų kokybės klausimus (Kanopienė, Mikulionienė, 2006). Socialinių paslaugų sistemos dalys yra labai svarbios, siekiant efektyviai, racionaliai naudojant lėšas bei teikiant socialines paslaugas tiems, kuriems jų labiausiai reikia (žr. 5 paveiksle).

5 pav. Socialinių paslaugų sistema (sudaryta darbo autoriaus remiantis moksline literatūra)

Remiantis viešojo administravimo įstatymo 16 straipsnio 2 punktu matyti, kad yra nustatytas apribojimas, jog viešojo administravimo institucija, kuri administruoja viešųjų paslaugų teikimą pati teikti socialinių paslaugų negali, „išskyrus atvejus, kai Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo nustatytais sąlygomis ir tvarka savivaldybės administracijos padalinys teikia viešąsias paslaugas“ (LR vietos savivaldos įstatymas, 1994 m. liepos 7 d. Nr. I-533). Šių paslaugų teikimas galimas perkant paslaugas iš tiekėjų, kurie laimi paskelbtą konkursą.

Išskiriami tokie seniesiems žmonėms skirtų socialinių paslaugų įstaigų tipai, kuriuose žmonės gyvena nuolatos (Žalimienė, 2005):

- namai gyventi savarankiškai, kurie skirti senyvo amžiaus vienišiams senoliams, kurie dar geba šiek tiek pasirūpinti savimi, tačiau pilnai už save atsakyti negali. Tokie asmenys gauna nežymią pagalbą globos namuose;
- senelių namai, kurie negali savimi pasirūpinti ir nėra sąlygų pilnai suteikti socialinę pagalbą namuose dėl sveikatos, fizinių savybių ir kt.;
- slaugos namai, kuriuose apgyvendinami visišškai savimi negebantys pasirūpinti asmenys ir jiems reikalinga nuolatinė slauga.

Reikia pažymėti, kad Lietuvos senelių namuose dažnai apsigyvena, skirtingų socialinių gebėjimų ir galimybių savimi pasirūpinti, žmonės. To pasekoje socialinės globos namai turi turėti galimybę teikti skirtingas paslaugas, remiantis kiekvieno poreikiais, tai yra vieniems gyventojams teikiamos tik užimtumo ir laisvalaikio paslaugos, kitiems – nuolatinė priežiūra (maitinimas, prausimas), o tretiems - intensyvios slaugos paslaugos (Žalimienė, 2005).

Krasnova, Liders (2002) literatūroje analizuoja bei pateikia pagrindines priežastis, kodėl senyvo amžiaus žmonės yra apgyvendinami socialinės globos namuose:

- Fizinė būklė, kurios nebuvimas neleidžia asmeniui pačiam pasirūpinti savimi;

- Konfliktuojantys šeimos nariai;
- Noras išlaikyti savo nepriklausomumą.

Jungers (2010) teigia, „priimti sprendimą pasirenkant globos namus neretai pagreitina nesutarimai šeimoje, nenoras apsunkinti namiškius bei susiformavę stereotipai.“. Kahn D. (1999) teigia, kad:

- Asmenys patys priima sprendimą apsigyventi globos namuose;
- Asmenys neturi kitos galimybės, kaip tik apsigyventi socialinės globos namuose.

Siekiant išlaikyti gyventojų pilnavertiškumo kompleksą, socialinės globos įstaigose teikiant įvairias socialines paslaugas būtina palaikyti, skatinti ir plėtoti socialinės globos namų gyventojų savarankiškumą. Tai aktualu ne tik pilnai gebantiems pasirūpinti savimi asmenims, bet ir mažesnes fizines galias turintiems asmenims.

Pažymima, kad sėkmingas senėjimas – tai įsitraukimas į gyvenimą, apimantis socialinių ryšių poreikį (Taljūnaitė, Gudavičiūtė, 2012).

Mokslinėje ir metodinėje literatūroje galima rasti įvairiais teoriniais pagrindais grindžiamų socialinio darbo metodų, taikytinų seno amžiaus kliento atžvilgiu. 2 lentelėje aprašyti kai kurie socialinio darbo praktikoje naudojami metodai ir modeliai.

2 lentelė. Socialinio darbo su senais žmonėmis metodai ir modeliai (Sudaryta darbo autoriaus remiantis Kahana, Kahana, Wykle, 2010; Richardson, Barusch, 2005; Chalquist, 2004; Rowe, Kahn, 1998.)

Metodo/modelio pavadinimas	Metodo aprašymas
<i>Sėkmingo senėjimo teorinis modelis.</i>	Šis modelis grindžiamas argumentu, jog žemas ligų ir negalios lygis bei aukštas fizinio bei kognityvinio funkcionavimo lygis kartu su aktyviu įsitraukimu į socialinę veiklą yra sėkmingo senėjimo baziniai elementai.
<i>Sistemų teorija grindžiamos socialinio darbo intervencijos.</i>	Sisteminis požiūris kiekvieną klientą suvokia kaip elementą tam tikros sistemos, sudarytos iš jo ir kitų asmenų – šeimos narių ir artimųjų. Sistema yra daugiau, negu visų jos dalių visuma ir kiekviena sistemos dalis veikia visą sistemą.
<i>Stiprybėmis grįstas socialinio darbo modelis</i>	Šis modelis siekia išnaudoti individo asmenines stiprybes ir aplinkos privalumus, įgalindamas jį savarankiškai tvarkyti savo gyvenimą. Stiprybėmis laikomi senstančio žmogaus gebėjimai, požiūriai, vertybės, socialiniai ryšiai ir t.t.
<i>Elgesys ir veiksmai</i>	Senatvinius pokyčius ir senėjimą išgyvenantys žmonės imasi daugelio veiksmų ir kartais nelabai kitiems suvokiamo elgesio. Tai – bendravimas su šeimos nariais, draugais, bendradarbiais, įvairių socialinių reikalų tvarkymas, finansinių skaičiavimų atlikimas ir t.t.
<i>Sveikata</i>	Senstančio žmogaus sveikata ir funkcinės galimybės dažnai suprastėja. Tai gali sąlygoti jo socialinę atskirtį.
<i>Kognityvinis stilius</i>	Socialinis darbuotojas turi įvertinti senyvo žmonių pasaulėžiūrą, ypač jų dvasinius ir religinius įsitikinimus. Nurodoma, jog labai svarbu atpažinti, kai seni žmonės „užstringa“ ties įvairiais su senėjimu ir praradimais susijusiais apmąstymais, vėl ir vėl bandydami suvokti jų priežastis arba savo neigiamus su praradimais ir gyvenimo pokyčiais susijusius išgyvenimus.
<i>Integracinis socialinio darbo modelis.</i>	Šis modelis, atspindi seno žmogaus adaptaciją susitaikant su funkcinėmis, socialinėmis ir psichologinėmis netektimis ir pasirenkiant gyvenimo baigčias.

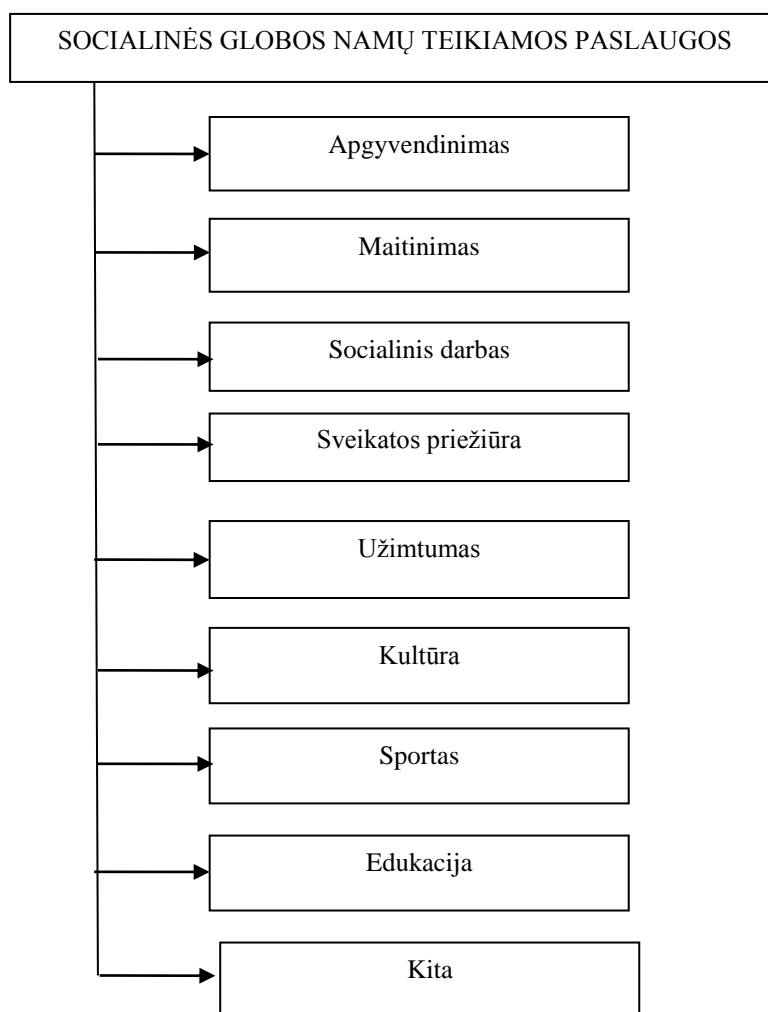
Senyvo amžiaus žmonių atveju bėdos ir netekties situacijos ypač dramatiškos: bet kuriuo atveju vienam arba kitam pagyvenusiam sutuoktiniui teks išgyventi netektį. Markas Kohenas

išskiria veiksnius, kurie padeda senyvo amžiaus žmogui lengviau pergyventi netektį (Сатина, 2000):

- vilties įskiepijimas;
- socialinės izoliacijos mažinimas;
- pagalba naujo identiteto, naujų gyvenimo prasmų paieškose;
- palaikymas/parama;
- baimių eliminavimas arba sumažinimas;
- naujų įgūdžių įgijimas, pasidalinimas patirtimi;
- katarsis;
- galimybė padėti kitiems;
- dalyvavimas grupinėse veiklose bei procesuose.

Galima pasakyti, kad Lietuvos socialinių paslaugų sistemą sudaro socialinių paslaugų administravimas ir teikimas, kurie vienas nuo kito yra priklausomi.

Socialinės globos namuose teikiamos įvairios paslaugos, kurios aprašytos 6 paveiksle.

6 pav. Socialinės globos namų dažniausiai teikiamos paslaugos (sudaryta darbo autoriaus)

Socialinės globos namų gyventojams suteikiamas gyvenamasis plotas, tai yra kambarys, kuriame jie dažniausiai apgyvendinami nuo vieno iki trijų. Kambaryje gyvenančių gyventojų interesai dažniausiai yra derinami, taip pavykstant išlaikyti teigiamą atmosferą. Kambaryje yra patys reikalingiausi baldai, tai yra lovos, spintelės, spintos. Socialinės globos namų gyventojams pagal poreikį duodama drabužių bei visos reikalingos priemonės, kurios būtinos asmens higienai. Socialinės globos namuose pasirūpinama skalbimu, kambarių tvarkymu ir kt.

Socialinės globos namų gyventojams nereikia rūpintis dėl valgio, kadangi jie maitinami keturis kartus per dieną. Esant specialioms reikalavimas, maitinimas derinamas atsižvelgiant į rekomendacijas ir poreikius.

Socialinės globos namų socialinis darbas vyksta pagal iš anksto sudarytus įstaigos veiklos planus, kurie gali būti keičiami pagal poreikį. Gyventojai dalyvauja įvairiuose socialinio darbo veiklos užsiėmimuose pagal pomėgius bei galimybes.

Aprūpinama medikamentais, slaugos ir higienos priemonėmis, techninės pagalbos priemonėmis.

Užimtumas organizuojamas individualiai ir grupėje pagal parengtas veiklos programas. Sudaroma galimybė pasirinkti tuose globos namuose siūlomas užimtumo veiklas (teatras, dailė, muzika, vytelių pynimas ir kt.).

Dažnos globos įstaigos stengiasi rengti įvairiapusišką kultūrinę veiklą:

- paminint svarbiausias šventes, tokias kaip Kalėdos, Velykos, Advento vakarai, valstybinės šventės;
- ekskursijų organizavimas į kultūrinius renginius (koncertus, kinus, parodas ir kt.) ar vietas;
- kultūrinių renginių organizavimas.

Sporto paslaugos – mankštos.

Globos namuose būna biblioteka, skaitykla. Gyventojai čia gali rasti įvairios literatūros, žurnalų, spaudos. Esant poreikiui, socialinis darbuotojas paskaito gyventojui spaudą ar literatūrą. Skaitykloje būna kompiuteriai, čia vyksta kompiuterinio raštingumo mokymai, yra galimybė naudotis internetu. Taip pat galima žaisti stalo žaidimus, dėlioti dėliones ir t.t.

Apibendrinant galima teigti, kad nėra vieno visiems atvejams tinkančio socialinio būsto bei socialinio darbo su senais žmonėmis modelio. Visada būtina įvertinti žmogaus asmenybės bruožus, specifiką ir pan. Kliento, t.y. senyvo amžiaus žmogaus unikalumas šiuo atveju kertinis aspektas socialinės paramos paruošime ir teikime.

1.3. Lietuvos ir užsienio šalių patirtis steigiant socialinės globos namus

„Europos Sąjungos šalyse socialinės paslaugos atlieka svarbų vaidmenį gerinant gyvenimo kokybę ir organizuojant socialinę apsaugą. Jos apima socialinę apsaugą, įdarbinimo ir mokymo paslaugas, socialinį būstą, vaikų priežiūrą, ilgalaikę globą, socialinės pagalbos paslaugas“ (Naujanienė ir kt., 2016).

Europos Sąjungoje yra išskirti pagrindiniai tikslai, siekiant plėtoti socialines paslaugas:

- socialinės veiklos plėtojimas;
- ekonominės ir teritorinės sanglaudos plėtojimas;
- užimtumo didinimas;
- socialinio užimtumo plėtojimas;
- ekonominio augimo siekis.

Siekiant gerinti socialines paslaugas Europoje, ES skatina valstybes nares bendradarbiauti padedant viena kitai ne tik žiniomis ir praktiniais gebėjimais, finansine parama ar globos namų steigimu, tačiau ir globotinių apgyvendinimu svečiose šalyse.

Apgyvendinimo poreikis atsiranda dėl senstančios visuomenės. Senstant visuomenei, tiesiogiai auga globos įstaigų poreikis, kadangi nėra kam prižiūrėti senelių. „Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) šalyse daugėja žmonių, vyresnių nei 65 - 80 metų. 1960 m. 9 proc. gyventojų buvo vyresni nei 65 metai, o 2006 m. vyresnių nei 65 metai gyventojų buvo 15 proc. Tikimasi, kad 2050 m. 65 metų ir vyresnių žmonių skaičius EBPO šalyse pasieks 26 proc., o 80-mečių ir vyresnių 2050 m. bus 2,5 karto daugiau nei 2006 m.“ (Fujisawa & Colombo, 2009).

Remiantis statistika, galima teigti, kad Norvegijoje 2006 metais socialinės globos įstaigos gavėjų skaičius sudarė apie 6 proc. visų 65 metų ir vyresnių žmonių, taip pat apie 16 proc. tokio mažiaus senatvinės pensijos sulaukusių asmenų gauna socialines paslaugas namuose. Olandijoje 2006 metais socialinės globos įstaigos gavėjų skaičius sudarė apie 7 proc. visų 65 metų ir vyresnių žmonių, taip pat apie 12 proc. tokio mažiaus senatvinės pensijos sulaukusių asmenų gauna socialines paslaugas namuose. Švedijoje 2006 metais socialinės globos įstaigos gavėjų skaičius sudarė apie 6 proc. visų 65 metų ir vyresnių žmonių, taip pat apie 10 proc. tokio mažiaus senatvinės pensijos sulaukusių asmenų gauna socialines paslaugas namuose. Tuo tarpu Rytų Europos šalyse šie skaičiai ženkliai skiriasi ir pvz., Lenkijoje tiek paslaugų namuose, tiek paslaugų institucijose gavėjų tėra apie 1 proc.“ (Fujisawa & Colombo, 2009, p. 18).

Pagal 2015 metų statistikos departamento duomenis matyti, kad 12,9 tūkst. senatvės pensijos sulaukusiems asmenims buvo suteikta pagalba namuose. Tuo tarpu 2013 metais šias paslaugas

gavo 0,5 tūkst. senatvės pensijos sulaukusių asmenų daugiau, nei 2012 metais. Tuo tarpu prieš dešimt metų tai yra 2003 metais tokių asmenų buvo tik apie 3,4 tūkst. Šie skaičiai rodo, kad socialinių paslaugų svarba visuomenėje tampa aktuali ir reikalinga.

Analizuojant dienos centrų pagalbą senatvės pensijos sulaukusiems asmenims, matyti, kad jų poreikis taip pat auga. 2003 metais dienos centro teikiamų paslaugų reikėjo tik apie 3,8 tūkst. Senatvės pensijos sulaukusiems asmenims, tačiau 2012 m. tokių asmenų buvo 19 tūkst. Šis skaičius išaugo 5 kartus.

Remiantis Lietuvos Statistikos departamento duomenimis, galima teigti, kad 2013 m. Lietuvoje gyveno 542,2 tūkst. asmenų, kuriems daugiau nei 65 metai, tais pačiais metais 13399 senatvės pensijos sulaukusiems asmenims buvo suteiktos socialinės paslaugos jų namuose ir 4947 asmenims socialinės globos paslaugos socialinės globos namuose. Remiantis šiais duomenimis, galima teigti, kad bendruomeninės ar stacionarios paslaugos yra prieinamos tik apie 3,4 proc. asmenų, vyresnių kaip 65 metai (www.std.lt).

Kuznecovienės ir Naujanienės (2015) nuomone Lietuvoje socialinių paslaugų socialinių globos namų ir socialinių paslaugų sritis dar turi kur tobulėti ir būtina šią sritį plėtoti. Augant poreikiui, būtina užtikrinti senyvo amžiaus žmonių galimybę pasinaudoti šiomis paslaugomis.

Skirtingos globos įstaigos skirtingai organizuoja socialines paslaugas, tačiau visos jos siekia patenkinti penkis pagrindinius žmogaus poreikius. Tiek Lietuvos, tiek užsienio šalių globos namai dalyvauja įvairiuose renginiuose, kurių pagalba socialinių paslaugų gavėjai integruojami į visuomenę. Kaip pavyzdžiui Lenkijos globos namai iš Suvalkų „Kalina“ labai dažnai dalyvauja ir tarptautiniuose renginiuose, kurių pagalba įstaigos gyventojai gali patys parodyti savo rankdarbius, piešinius ir kt, bei pamatyti kitų žmonių kūrinius ir ne tik. Dažniausiai integraciniai renginiai susiję su menu, aktoryste, dainavimu. Socialinės globos namai įsikūrę privačiose patalpose, tačiau teritorija nėra didelė ir nėra daug poilsio zonų lauke, žalios vejės mažiau. Seneliai kambariuose įsikūrę po 2-3. Yra keletas vienviečių kambarių.

Galima paanalizuoti Vokietijoje Štutgarte įsikūrusius senelių namus. Šiuose namuose gyvena apie 120 slaugomų senelių ir juose dirba apie 70 darbuotojų. Kiekvienam socialinių paslaugų gavėjui praleistas mėnesis globos namuose kainuoja nuo 2000 iki 4000 EUR. Dažniausiai šiuose globos namuose apsigyvena žmonės nuo 77 metų amžiaus. Patys globos namai įsikūrę didelėje teritorijoje, kur labai daug žalios vejės ir sukurtų individualių poilsio zonų. Sode nemažai suoliukų bei sūpynių, kurias labai mėgsta socialinių globos namų gyventojai. Kambarys, kuriame gyvena globotinis atskirtas ir padalintas į atskiras erdves, kur vienoje iš jų lova kurioje miega, šalia lovos spintelė daiktams susidėti. Kitoje erdvėje namus primenanti svetainė, kurioje stovi minkštas baldų komplektas, stalas, televizorius ir kiti svarbiausia baldai (Naujanienė ir kt., 2016).

Užsienyje esančiuose globos namuose gyvenamieji kambariai būna vienviečiai arba dviviečiai. Kambariuose globotiniai turi asmeninius tualetus bei dušą. Taip pat yra ryšio priemonės, tokios kaip telefonas, internetas, televizorius, radijas ir kt. Jei kambariuose nėra atskirų poilsio zonų, tai kiekvienas aukštas turi tokias erdves, kuriose senoliai renkasi poilsiui, bendravimui. Tose erdvėse jie priima svečius, bendrauja su personalu.

Maitinimo paslaugos aukštos kokybės, yra užtikrinamas ne tik įvairus, subalansuotas maistas, tačiau globos įstaigos gyventojai gauna daug salotų, vaisių ir daržovių, kuriose gausu vitaminų.

Jei tą dieną yra globotinio gimtadienis, ji taip pat paminima specialiais šventiniais pietumis, o pietų meniu derinamas su jubiliumu, jo norais bei poreikiais.

Dažnuose socialinės globos namuose teikiamos ne tik kasdieninės, privalomos paslaugos, bet tokios, kaip masažas, kirpykla, kosmetikos kabinetas, muzikos terapija ir t. t.

Susipažinus su užsienio šalių socialinės globos įstaigomis galima teigti, kad:

- socialinės globos namų gyventojų poreikiai yra vertinami ir į juos stengiamasi atsižvelgti;
- stengiamasi skirtingomis veiklomis sudominti ir užimti socialinės globos namų gyventojus;
- yra pilnai patenkinami socialiniai poreikiai;
- paslaugos yra brangios.

Apibendrinant galima teigti, kad socialinės globos namai skirti asmenims, kuriems būtina užtikrinti ilgalaikę socialinę globą, suteikiant galimybę naudotis įvairiomis bendruomenės paslaugomis ir kuriems būtina nuolatinė specialistų priežiūra. Visos teikiamos paslaugos yra reglamentuotos ir paslaugų gavėjams iš anksto žinomos. Tiek Lietuvoje, tiek ir užsienio šalyse socialinės globos namuose privalo būti organizuojamas globotinių užimtumas. Užsienio šalių socialinės globos namai neretai primena namų aplinką, kur globotiniai turi ir atskirus kambarius, kuriuose kuria savo privačią erdvę.

2. SOCIALINĖS GLOBOS NAMŲ STEIGIMO TEISINIAI ASPEKTAI

Kaip ir buvo teigta anksčiau, visuomenėje juntamas gyventojų senėjimas ir jaunų žmonių gyvenimo tempas yra toks, kad vaikai jau nebespėja tinkamai pasirūpinti savo tėvais. Senatvės sulaukę asmenys turi skirtingų sveikatos sutrikimų, kaip pavyzdžiui atminties nebuvimas, mąstymo sutrikimai, šizofrenija, senatvinė demencija ir kt. o ir mąstantys senoliai ne visada linkę apsinkinti savo vaikus. To pasekoje atsiranda vis didesnis poreikis papildomiems socialinės globos namams, kuriuose apsigyveną senatvės sulaukę asmenys.

1991 m. gruodžio mėn. 16 d. Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja patvirtino rezoliuciją 46/91, kurioje pateikta Jungtinių Tautų nuomonė apie senatvę: kol senas žmogus gyvena, tai tas gyvenimas turi būti pilnavertis. Lietuvos Respublikos Seimas 1998 m. kovo 3 d. Nr. VIII-649 priėmė nutarimą „Dėl 1999 metų paskelbimo tarptautiniais pagyvenusiu žmonių metais Lietuvoje“ (Žin., 1998, Nr. 24-605), Lietuvos Respublikos Vyriausybė - 1998 spalio 12 d. nutarimą Nr.1213 „Dėl Tarptautinių pagyvenusiu žmonių metų Lietuvoje veiksmų programos patvirtinimo“ (<http://www.infolex.lt/ta/15066>).

Steigti socialinės globos namus galima specialiai tam skirtose patalpose, kurios turi atitikti keliamus reikalavimus, sekančiose srityse (1995 m. kovo 14 d., Nr. 366):

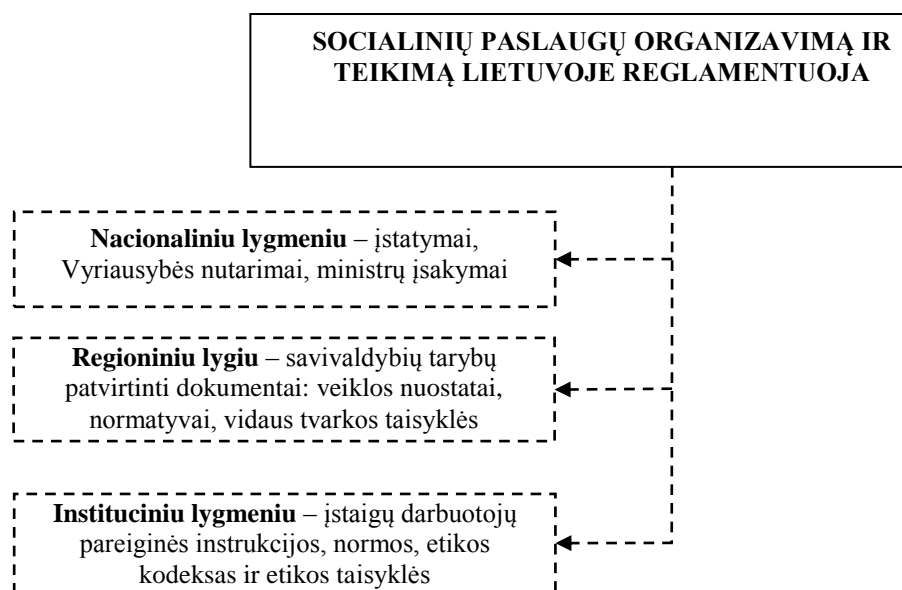
- Techniniai pastato reikalavimai;
- Sanitariniai reikalavimai;
- Higienos normos;
- Darbų sauga;
- Priešgaisrinė sauga.

Kaip ir savivaldybės bei jų įsteigtos įmonės, taip ir visuomeninės organizacijos gali steigti nevalstybinius socialinės globos namus. Jos taip pat privalo laikytis bendrųjų reikalavimų. Taip pat, steigiant privačius socialinės globos namus, būtina pateikti šiuos dokumentus:

- Paraiška apie planuojamą socialinės globos namų steigimą;
- Informaciją apie steigėją;
- Užregistruotą pavadinimą;
- Pagrindinius kontaktinius duomenis;
- Įstaigos vadovą;
- Planuojamą globotinių apgyvendinimo skaičių;
- Patalpų nuosavybės dokumentus;
- Dokumentus, patvirtinančius techninių reikalavimų laikymąsi;
- nuostatus.

Kiekviena veikla yra reglamentuojama įstatymais ir kitais norminiais dokumentais. Socialinių paslaugų veikla reglamentuojama trijuose teisės aktų lygiuose: Konstitucijoje, įstatymuose bei poįstatyminiuose teisės aktuose (nutarimuose, potvarkiuose, įsakymuose ir kt.). Socialinės paslaugas taip pat reglamentuoja ir tarptautinės sutartys, konvencijos, koncepcijos (žr. 7 pav.).

Lietuvos Respublikos Konstitucija (2005), socialinių paslaugų įstatymas yra ta bazė, kuri nustato socialinių paslaugų reglamentavimą.

7 pav. Socialinių paslaugų organizavimas ir reglamentavimas (sudaryta autoriaus remiantis Žalimiene, 2003)

Socialinės globos namai vykdydami veiklą privalo vadovautis:

- Lietuvos Respublikos Konstitucija.
- "Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų 2006 m. sausio 19 d. įstatymas Nr. X-493 ir visi įstatymą lydintys pakeitimai.
- Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymas Nr. A1-93 „Dėl socialinių paslaugų katalogo patvirtinimo“ su jį lydintiais pakeitimais.
- Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. gruodžio 11 d. įsakymas Nr. A1-566 „Dėl Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. vasario 20 d. įsakymo Nr. A1-46 „Dėl socialinės globos normų aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ su jį lydintiais pakeitimais.
- Lietuvos socialinių darbuotojų etikos kodeksas (Lietuvos socialinių darbuotojų asociacija. Vilnius, 1998).

- Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. A1-682 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009 m. sausio 20 d. Įsakymo Nr. A1 – 22 „Dėl socialinių paslaugų srities darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo “su jį lydinčiais pakeitimais.
- LR socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. balandžio 7 d. Įsakymu Nr. A1-181 “Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. lapkričio 30 d. Įsakymo Nr. A1-317 “Dėl socialinę globą teikiančių darbuotojų darbo laiko sąnaudų normatyvų patvirtinimo“ pakeitimo“ su jį lydinčiais pakeitimais.
- Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. vasario 10 d. įsakymas Nr. V-133 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 125:2011 „Suaugusių asmenų stacionarios socialinės globos įstaigos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“.
- ir kitais Teisės aktais.

Socialinės globos namai dažniausiai vadovaujantis Socialinių paslaugų įstatymo (2006 m. sausio 19 d. Nr.X-493) 19 straipsnio 2 punktu, 21 straipsnio 7 punktu turi įgiję licenciją socialinei globai vykdyti - institucinė socialinė globa (ilgalaikė, trumpalaikė) senyvo amžiaus asmenims.

Apibendrinant galima teigti, kad siekiant įsteigti senelių globos namus bei vykdyti veiklą, reikia gauti higienos pasus stacionarių suaugusiųjų globos ir įstaigos veiklai bei ambulatorinių asmenų sveikatos priežiūros įstaigų veiklai (bendrosios praktikos slauga). Siekiant ne tik kokybiškai rūpintis senelių higiena, buitimi, bet ir teikti med. paslaugas (esant gydytojo paskyrimui – vaistų leidimas, lašinės ir pan.) – būtina gauti įstaigos asmens sveikatos priežiūros licenciją. Taip pat reikalinga licenciją socialinei globai teikti, kuri užtikrina, jog įstaiga atitinka visus būtinuosius reikalavimus. Dokumentai tvarkomi socialinių paslaugų priežiūros departamente prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Taigi socialinės paslaugos reglamentuojamos tam, kad tenkintų žmonių poreikius, kad asmenys būtų integruoti į visuomenės gyvenimą, ir siekiant užtikrinti žmogaus teises ir žmogiškąjį orumą.

3. LIETUVOS IR UŽSIENIO ŠALIŲ SOCIALINĖS GLOBOS NAMŲ DARBUOTOJAMS KELIAMY REIKALAVIMAI

Socialinį verslą suprantame kaip į žmonių ir bendruomenių gerovę orientuotą verslą, kuriame dominuoja kūrybinė veikla ir socialinės inovacijos, t. y. nuolat kuriamos naujos paslaugos, produktai, atnaujinami ir tobulinami visuomenės, bendruomenės ir asmens socialinei gerovei būtini procesai (Kvieska, 2015). Privačių socialinės globos namų steigimas siejamas su sekančiais tikslais (Petrauskienė, 2010):

- Ekonominiai tikslai – investuoti turimas lėšas ir iš jų vėliau gauti piniginę grąžą;
- Socialiniai tikslai – padėti senyvo amžiaus žmonėms, kuriems reikalinga kito asmens pagalba;
- Kultūriniai tikslai – atstatyti Šateikių dvarą ir išsaugoti kultūros paveldą.

Socialinės paslaugos senyvo amžiaus asmenims turi būti teikiamos sudarant sąlygas pradžioje jie gyventi savo namuose. Socialinės paslaugos namuose siejamos su buities tvarkymu, administruoti socialinį gyvenimą, apdėti susitvarkyti įvairius reikalus. Kai jau nebepakanka socialinės pagalbos namuose, tokiems asmenims turi būti užtikrinama globa globos namuose. „Socialinės paslaugos asmeniui su sunkia negalia turi būti teikiamos užtikrinant saugią ir sveiką aplinką, žmogaus orumą atitinkančią pagalbą, suderintą su asmens sveikatos priežiūra, nuolatine slauga ir nuolatine priežiūra (pagalba)“ (Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006-01-19 Nr. X-493, 18 str. 5 ir 6 d.).

3 lentelė. Savivaldybėse 2012–2013 m. teiktų socialinių paslaugų duomenys (Valstybinio audito ataskaita, 2015)

Socialinės paslaugos	Paslaugų gavėjų skaičius per metus		Iš jų: pensinio amžiaus asmenys			
	2012 m.	2013 m.	2012 m.	2013 m.	2012 m.	2013 m.
ilgalaikė socialinė globa	5624	5923	3485	3627	62%	61%
trumpalaikė socialinė globa	1232	1192	459	478	37%	40%
dienos socialinė globa institucijoje	1383	1454	115	136	8%	9%
dienos socialinė globa asmens namuose	867	1172	715	1002	82%	85%
apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose	336	468	178	233	53%	50%
pagalba namuose	9034	9012	7776	7827	86%	87%
socialinė priežiūra socialinės priežiūros centruose	1437	1570	490	512	34%	33%
Iš viso	19913	20791	13218	13815	66 %	66 %

Tarp senyvo amžiaus asmenims teiktų socialinių paslaugų didžiausią dalį (57 proc.) sudaro pagalbos į namus paslaugos, 29 proc. – ilgalaikė ir trumpalaikė socialinė globa, 7 proc. – dienos socialinė globa asmens namuose (žr. 3 lentelę).

Socialinių „paslaugų planavimas ir teikimas, socialinių paslaugų įstaigų steigimas ir išlaikymas yra savarankiška savivaldybių funkcija, o socialinės globos teikimo asmenims su sunkia negalia užtikrinimas yra valstybinė (valstybės perduota savivaldybėms) funkcija. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija įgyvendina valstybės socialinių paslaugų politiką“ (Valstybinio audito ataskaita, 2015).

Socialinės globos įstaigų veiklos organizavimui turi įtakos tai, jog būtina balansuoti tarp ekonominio veiklos efektyvumo ir socialinio teisingumo principų. Skirtingose šalyse socialinės globos namų steigimą reglamentuoja skirtingi standartai. Yra šalių, kuriose socialinės globos namų steigimą reglamentuoja standartai, kurie kuriami nacionaliniame lygmenyje ir tai yra ne tik pagrindiniai įstatymai, tačiau nacionaliniu lygmeniu kuruojamos kontrolės, monitoringo sistemos. Kitose šalyse nacionaliniame lygmenyje kuriami tik pagrindiniai kokybės aspektai, o visa kita kuriama regioniniame ar vietiniame lygmenyje. Taip pat labai skirtingai aprašomi reikalavimai, kaip pavyzdžiui Didžiojoje Britanijoje socialinės globos steigimo ir veiklos vykdymo standartai yra labai smulkiai aprašomi su išskiriamomis veiklomis, tokiomis kaip socialinės globos namų gyventojų teisės, maisto ruošimas, fizinė aplinka ir daugybė kitų veiklų. Didžiojoje Britanijoje labai daug dėmesio skiriama siekiant sukurti globotinių privatumą, tai yra jie turi turėti privačias erdves siekiant kalbėtis telefonu, konsultuojantis su įvairiais specialistais ir pan.

Australijos socialinės globos standartus numatyta, kad nors standartai ir yra detalūs, tačiau jie yra susisteminti į keturias pagrindines sritis (Naujanienė ir kt., 2016):

- Valdymo sistemos, personalas ir organizacinė plėtra;
- Sveikatos priežiūra ir asmeninė globa;
- Gyventojų gyvenimo būdas;
- Fizinė aplinka ir saugumo sistemos.

Tiek Vokietijoje, tiek Jungtinėse Amerikos valstijose standartai reglamentuojami laisviau, tačiau reikalaujama labai aukšta paslaugų teikimo kokybė.

Šiose šalyse viena iš svarbiausių socialinių paslaugų kokybės, socialinės pagalbos veiksmingumo užtikrinimo garantijų yra aukšta socialinių paslaugų srities darbuotojų kompetencija. „Socialinis darbas yra daugialypė profesija, reikalaujanti daug žinių, gebėjimų ir įgūdžių. Siekiant užtikrinti profesionalią pagalbą, būtinas socialinių paslaugų srities darbuotojų tobulėjimas įvairiose srityse“ (Visagino socialinės globos namai http://vsgn.lt/?option=com_content&view=article&id=306:socialini-darbuotoj-atestacija&catid=58:renginiai&Itemid=106). Jie turi nuolat atnaujinti žinias, įgūdžius, taikyti naujus darbo metodus, ugdyti poreikį nuolat tobulinti turimas kompetencijas.

Šiose šalyse socialiniai darbuotojai turi griežtai laikantis terminų kelti kvalifikaciją. Reikalaujama, kad socialinis darbuotojas 2 kartus per metus (iš viso 60 valandų) atnaujintų savo kompetencijas. Dalyvauja mokymuose, seminaruose apie tuo metu aktualias problemas, esamas naujoves ir pan. Lietuvoje darbuotojai privalo periodiškai tobulinti profesinę kompetenciją ne mažiau kaip 16 akademinų valandų per kalendorinius metus.

Įsteigus socialinės globos įstaigas, skirtingose šalyse darbuotojai turi skirtingus įsipareigojimus (žr. 4 lent.).

4 lentelė. Skirtingose šalyse socialiniams darbuotojams keliami reikalavimai (sudaryta autoriaus remiantis nutarimais, reglamentuojančiais socialinio darbuotojo pareigas)

	IŠSILAVINIMAS	KVALIFIKACIJOS KURSAI	SUTEIKIAMI ĮGALIOJIMAI
LIETUVA	Socialinio darbo kvalifikacinis laipsnis.	Kas metus po 16 val.	Teikti būtinąją pagalbą ir slaugą.
VOKIETIJA	Socialinio darbuotojo kvalifikacija.	Du kartus per metus bendrai išklausančias 60 val.	Teikiama slaugos paslauga, psichologo paslauga, būtinios priežiūros paslauga.
AUSTRALIJA	3 metai išsilavinimo. Vėliau būtina pabaigti ir psichologijos kursus.	Kiekvieną mėnesį vis vyksta tobulinimaisi. Ir tai privaloma bei tikrinama.	Socialinis darbuotojas dirba ligoninėje ir nutaria kokia slauga reikalinga.
JAV	Aukštasis socialinio darbuotojo	400 val. praktikos prieš pradėdant dirbti	Labai aukšti.
DIDŽIOJI BRITANIJA	Socialinio darbuotojo kvalifikacija.	Per du metus 40 val.	Teikiama slaugos paslauga, psichologo paslauga, būtinios priežiūros paslauga.

Apibendrinant lentelės duomenis galima teigti, kad skirtingose šalyse socialiniams darbuotojams keliami skirtingi reikalavimai. Atidarant naujus socialinės globos namus ir įdarbinant darbuotojus būtina tiksliai įvertinti jų kvalifikaciją ir vėliau stebėti, kad darbuotojai laiku keltų privaloma kvalifikaciją. 5 lentelėje pateikiama informacija, apie tai, kaip veikiantys socialinės globos paslaugas teikiantys namai laikosi darbuotojų kvalifikacijos reikalavimų.

5 lentelė. Savivaldybių pateikta informacija apie socialinių darbuotojų kvalifikaciją (Valstybinio audito ataskaita, 2015)

SOCIALINIŲ DARBUOTOJŲ, DIRBANČIŲ SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTAIGOSE, KVALIFIKACIJA	SD SKAIČIUS	STRUKTŪRA, PROC.
Įgiję socialinio darbo kvalifikacinį (profesinio bakalauro, bakalauro, magistro) laipsnį	256	81
Įgiję kitą socialinių mokslų studijų srities arba ne socialinių mokslų studijų srities kvalifikacinį (profesinio bakalauro, bakalauro, magistro) laipsnį ir išklausę bei atsiskaitę atitinkamai už ne mažiau kaip 40 arba 60 kreditų socialinio darbo dalykų socialinius darbuotojus rengiančioje aukštojoje mokykloje	56	18
Nebaigtas aukštasis, šiuo metu studijuoja socialinio darbo studijų II kurse	1	0,32
Įgytas kitas aukštasis ne socialinių mokslų srities išsilavinimas, šiuo metu studijuoja socialinį darbą magistratūros II kurse	1	0,32
Neatitinka nustatytų kvalifikacijos reikalavimų, darbuotojui įteiktas išspėjimas dėl atleidimo, pasiūlytos socialinio darbuotojo padėjėjo pareigos	1	0,32
Viso:	315	100

Taigi Lietuvoje norinti dirbti socialines paslaugas teikiančiose įstaigose darbuotojai turi turėti reikalaujamus nustatytus išsilavinimus. Įstaigos darbuotojas turi turėti vieną iš žemiau nurodytų išsilavinimų:

- Įgiję socialinio darbo kvalifikacinį (profesinio bakalauro, bakalauro, magistro) laipsnį;
- Įgiję socialinio darbuotojo padėjėjo arba lankomosios priežiūros darbuotojo kvalifikaciją;
- Išklaušę įžanginius mokymus (jie turi būti ne trumpesni kaip 40 valandų).

Tačiau remiantis Valstybinio audito ataskaita Lietuvoje (2015 m. birželio 30 d.) nėra pilnai laikomasi tokių reikalavimų.

Iš savivaldybių socialinių paslaugų įstaigose (60) dirbančio 2103 individualios priežiūros personalo 782, arba 37 proc. (43 įstaigose) jų nėra išklaušę privalomų 40 val. įžanginių mokymų (6 lentelė).

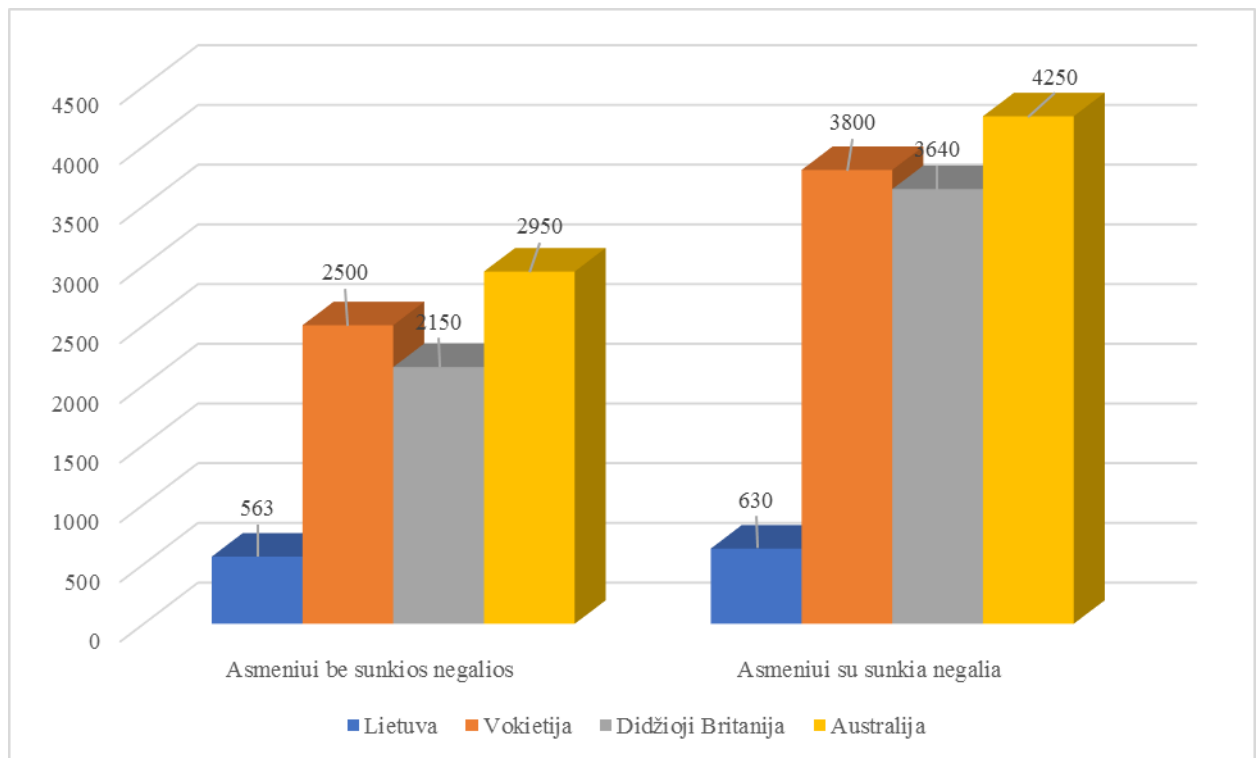
6 lentelė. Informacija apie individualios priežiūros personalo kvalifikaciją, dalyvavimą įžanginiuose mokymuose (Valstybinio audito ataskaita, 2015)

	Individualios priežiūros personalo sk.	Struktūra, proc.
Įgiję socialinio darbo kvalifikacinį (profesinio bakalauro, bakalauro, magistro) laipsnį	105	5
Įgiję socialinio darbuotojo padėjėjo arba lankomosios priežiūros darbuotojo kvalifikaciją	338	16
Išklaušę įžanginius mokymus	879	42
Neturi reikiamos kvalifikacijos, neišklaušę įžanginių mokymų	782	37
Iš viso:	2103	100

21 įstaigoje (iš 43) reikiamos kvalifikacijos neturi ir nėra išklaušę įžanginių mokymų daugiau kaip pusė įstaigoje dirbančio individualios priežiūros personalo.

„Tiek daugelyje Europos šalių, tiek JAV, Australijoje stacionarios pagyvenusių žmonių globos kokybę reglamentuoja specialios standartų sistemos. Standartų poreikis siejamas su tokiomis pagrindinėmis aplinkybėmis, kaip paslaugų vartotojų teisių užtikrinimas ir galimybės gauti kokybiškas paslaugas bei socialinių paslaugų rinkos plėtra“ (Žalimienė, 2006).

Skirtingose šalyse skirtingi socialinės globos įkainiai gyvenant tokiose įstaigose. Žemiau esančiame paveiksle pateikiama 4 šalių informacija apie socialinės globos įkainius gyvenant globos įstaigose.

8 pav. Socialinės globos įstaigų įkainiai skirtingose šalyse EUR/mėn. vidurkis (sudaryta darbo autoriaus remiantis statistiniais duomenimis)

Pagal 8 paveikslą duomenis matyti, kad Australijos globos įstaigose gyvenimas globos namuose yra brangiausias. Tačiau šios šalies tokių paslaugų gavėjams būtų per sunku atvykti į Lietuvą ir gyventi socialinės globos įstaigose. Vokietijoje už socialines paslaugas globos namuose globotiniams tenka sumokėti iki 4,5 iki 6 kartų daugiau nei Lietuvoje. Tačiau šios šalies gyventojai galėtų būti potencialus globos įstaigų gyventojai Lietuvoje, kadangi atstumas tarp šių šalių sąlyginai nėra didelis.

Apibendrinant galima teigti, kad visose šalyse keliami skirtingi reikalavimai socialinės globos namų darbuotojams, tačiau praktiškai visur viena iš svarbiausių socialinių paslaugų kokybės, socialinės pagalbos veiksmingumo užtikrinimo garantijų yra aukšta socialinių paslaugų srities darbuotojų kompetencija. O ją didinasi lankydami kursus ir nuolat besimokydami.

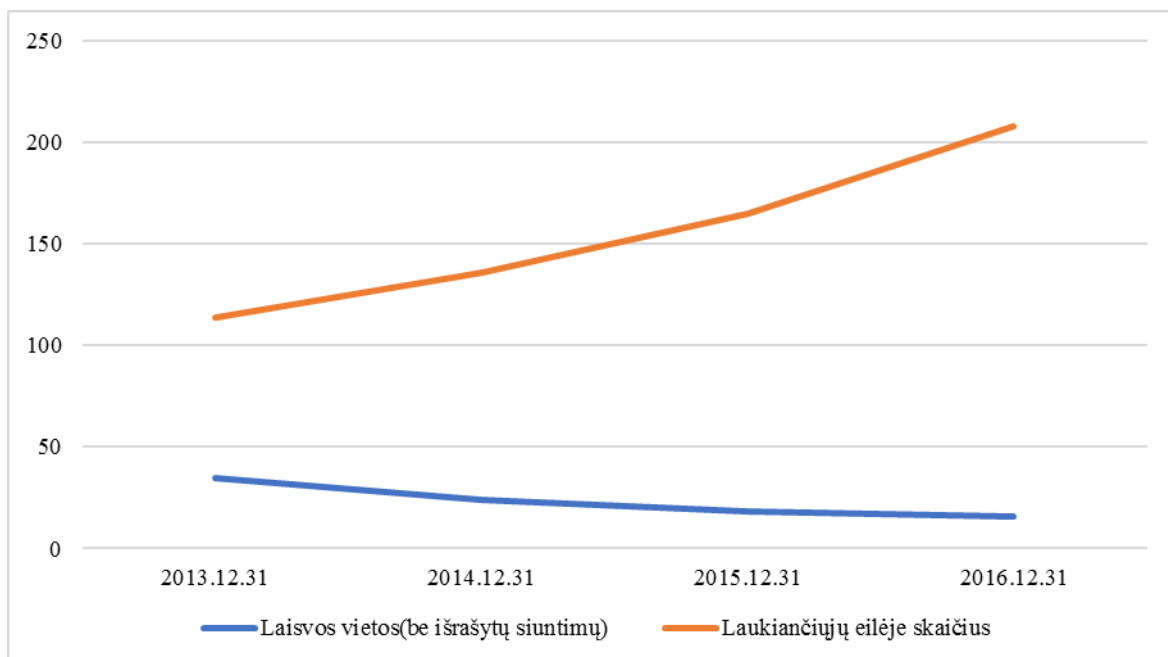
4. PLUNGĖS RAJONO ŠATEIKIŲ SOCIALINĖS GLOBOS NAMŲ STEIGIMO YPATUMŲ EMPIRINIS TYRIMAS

4.1. Socialinių globos namų situacijos analizė

Lietuvoje šiuo metu veikia 33 valstybinės suaugusiųjų socialinės globos namai. Pagal planinius duomenis visos šios įstaigos gali priimti 6596 globos namų gyventojus. Renkantis globos namus atsižvelgiama į gyvenamąją vietą, globos namų užimtumą bei globotinio sveikatą bei išreikštus pageidavimus.

Dažniausiai, renkant globos namus, atsižvelgiama į socialinės globos namų teikiamas paslaugas ir būsimo globotinio esamą fizinę sveikatą.

2 priede yra pateikta informacija apie laisvas vietas suaugusiųjų socialinės globos namuose 2016-12-13 datai. Remiantis informacija, galima teigti, kad norinčių ir laukiančių eilėje yra 208 asmenys, laisvų vietų 16. Esama situacija apie laisvas vietas pateikiama 9 paveiksle.

9 pav. Informacija apie laisvas vietas bei laukiančiųjų suaugusiųjų socialinės globos namuose pokyčius 2013-2016 m. (<http://www.ndt.lt/laisvos-vietos-socialines-globos-istaigose/>)

Pagal paveiklso duomenis matyti, kad kiekvienais metais laisvų vietų skaičius globos įstaigose mažėja, tuo tarpu laukiančiųjų skaičius auga. Šie skaičiai rodo, kad socialinių globos įstaigų Lietuvoje nėra per daug, ir jų poreikis kiekvienais metais auga.

Lietuvoje už socialinių paslaugų organizavimą savo teritorijos gyventojams yra atsakinga savivaldybė. Remiantis statistiniais duomenimis matyti, kad 2015 m. buvo 43 socialinės globos

įstaigos. Kuriose prižiūrimi suaugę negalią turintys asmenys ir 110 globos įstaigų senatvinės pensijos sulaukusiems asmenims. Įstaigose gyveno atitinkamai 6,1 ir 5 tūkst. žmonių¹.

Savarankiško gyvenimo namuose (2015 m. pabaigoje – 21 įstaiga) pagyvenusiems žmonėms ir suaugusiems asmenims su negalia gyveno 436 gyventojai, arba 34 (8,5 proc.) daugiau nei 2014 m. Telšių apskrityje yra 6 įstaigos, kuriose gali apsisistoti asmenys, kuriems reikalinga nuolatinė priežiūra.

7 lentelė. Telšių apskrities senų žmonių globos įstaigų skaičius (sudaryta autoriaus, remiantis statistiniais duomenimis)

SAVIVALDYBĖ	ISTAIGA	VIETU SKAICIUS	STEIGEJAS	ADRESAS
Mažeikių r.	VšĮ Sedos pirminės sveikatos priežiūros centras	13	Savivaldybė	A. Baranausko a. 8, Seda
	Mažeikių rajono vaikų našlaičių ir senelių globos namai	28	Savivaldybė	Laisvės g. 83, Mažeikiai
Plungės r.	Plungės parapijos senelių globos namai	22	Visuomeninė organizacija, religinė bendruomenė ir pan	Birutės g. 2, Plungė
	Žemaičių Kalvarijos Caritas skyriaus globos namai	30	Visuomeninė organizacija, religinė bendruomenė ir pan	Tvenkinio g. 1, Žemaičių Kalvarija
Rietavo sav.	VšĮ Rietavo parapijos senelių globos namai	40	Visuomeninė organizacija, religinė bendruomenė ir pan.	J. Naujalio g. 3, Rietavas
Telšių r.	Telšių rajono senelių globos namai	55	Savivaldybė	Rambyno g. 24, Telšiai

Pagal 7 lentelės duomenis matyti, kad Telšių apskrityje yra socialinių paslaugų gavėjų 6 įstaigos ir jos visos yra pilnai užimtoms.

4.2. Socialinės globos namų šateikių dvare steigimo prielaidos

Privačiuose socialinės globos namuose užtikrinama aukšta paslaugų kokybė. Šiuose namuose gyvenimo sąlygos užtikrina svarbiausius gyventojų poreikius, taip pat stengiamasi patenkinti ir kitus, gyvenimo džiugumą teikiančius gyventojų poreikius. Kiekvieną dieną užtikrinama socialinė slauga, kuri neatsiejama nuo socialines paslaugas teikiančios organizacijos ir senatvės pensijos sulaukusių asmenų. Socialines paslaugas teikiančios organizacijos darbuotojai turi gebėti tinkamai išklaudyti globotinius, juos suprasti, jiems patarti ir kartais net padėti susiorientuoti aplinkoje.

Siekiant aukštų paslaugų kokybės neužtenka vien tik rūpintis socialine gerove. Labai svarbu kad globos namuose vyrautų teigiama atmosfera, kurios dėka kuriamas globos namų jaukumas, nuoširdumas, komfortabilumas.

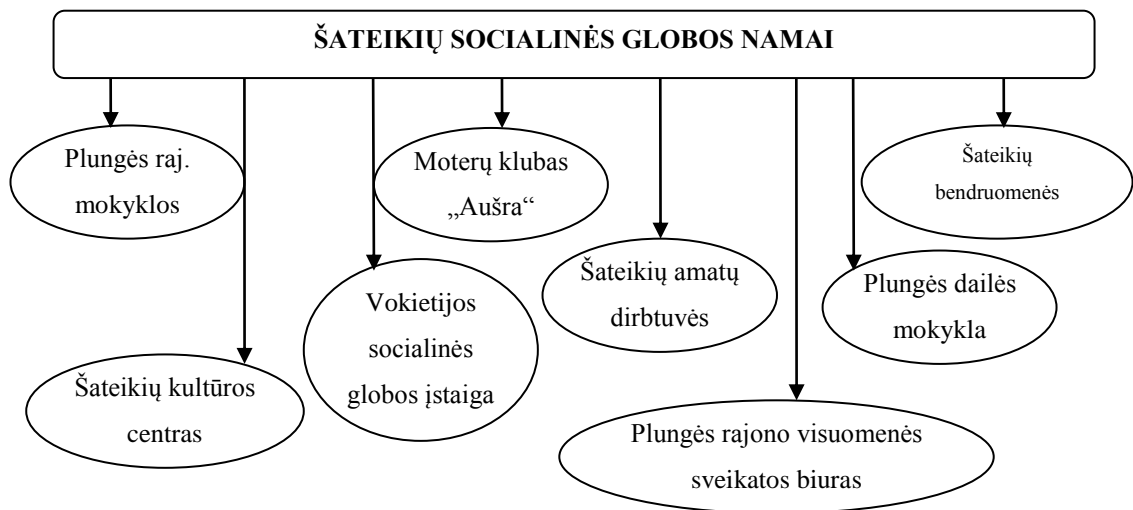
¹ <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=3515469>

Šateikių dvaro socialinės globos namai bus skirti Lietuvos ir užsienio šalių piliečiams, kurie nusprendė senatvę praleisti socialinės globos namuose ir jiems priimtinos kitos šalies gyvenimo sąlygos bei kultūra.

Planuojama, kad apie 20 proc. socialinės globos gyventojų būtų Telšių apskrities gyventojai, likusieji 80 proc. Vokietijos šalies piliečiai.

Įstaiga bendradarbiaus su Vokietijoje veikiančia socialine įstaiga, su kuria derinamas sutarties pasirašymas ir ta įstaiga siųs Vokietijos piliečius į Šateikių dvaro socialinės globos namus asmenis, kurie sutinka gyventi kitoje šalyje.

Steigiamuose socialinės globos namuose jau yra pasirašytos bendradarbiavimo sutartys, su skirtingomis organizacijomis, kurių pagalba socialinės globos namų gyventojai galės užsiimti skirtingomis veiklomis (žr. 10 pav.).

10 pav. Šateikių socialinės globos namų partneriai (sudaryta darbo autoriaus remiantis įstaigos vidiniais dokumentais)

Jau yra aptartos ir ketinama pasirašyti bendradarbiavimo sutartys su penkiomis skirtingomis Plungės rajono organizacijomis, siekiant teikti kokybiškas paslaugas, kurių pagalba bus siekiama didinant senyvo amžiaus žmonių užimtumą gyvenant globos namuose, jų orią senatvę. Šiandien dienai yra žinoma, kad ir Vokietijoje, tarp asmenų, laukiančių galimybės apsigyventi socialinės paslaugos namuose, yra vokiečių, kurie sutiktų vykti į Lietuvą ir ten gyventi socialinės globos namuose.

11 pav. Šateikių socialinių globos namų patalpos

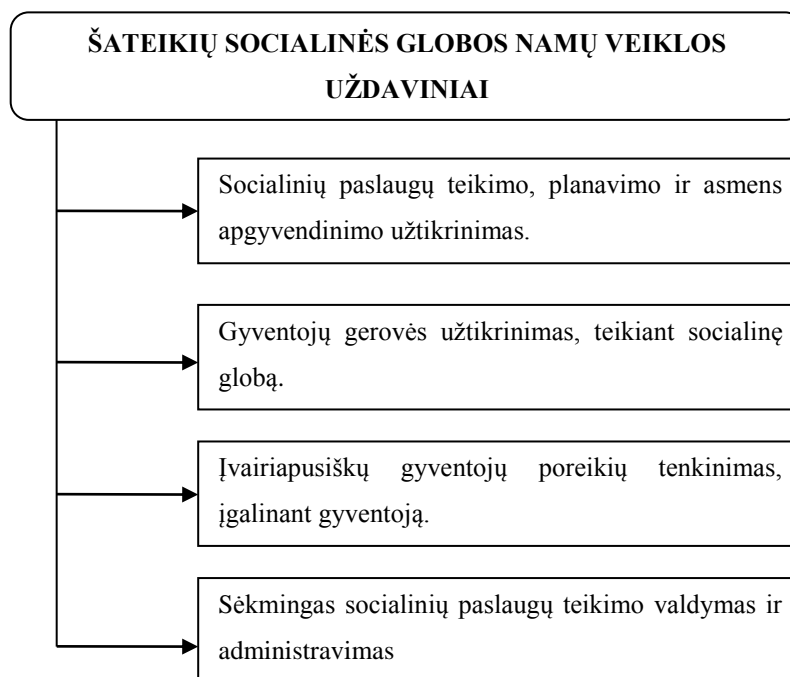
Numatomas centro tikslas – kokybiškų ir efektyvių socialinių paslaugų teikimas užsienio šalių piliečiams, kurie yra senyvo amžiaus ar asmenys su tam tikra negalia, dėl kurios nėra galimybės gyventi savarankiškai.

12 pav. Šateikių socialinių globos namų patalpos po rekonstrukcijos

12 paveiksle matyti, kaip patalpos atrodys, kai bus pilnai rekonstruotos ir jose apsigyvens socialinės globos gavėjai. Šią vizualizaciją atliko ir su socialinės globos namų steigėjais suderino kompanija, atliekanti pastatų rekonstrukcijas.

Plungės rajono Šateikių socialinės globos namų steigėjai yra apsibrėžę pagrindinius uždavinius, kurie turės būti įgyvendinami plėtojant veiklą (13 pav.).

13 pav. Šateikių socialinės globos namų veiklos uždaviniai (sudaryta autoriaus remiantis įmonės dokumentais)

Siekiant įgyvendinti pirmąjį uždavinį, įstaiga planuoja, kad naujai atvykusiems gyventojams visų pirma bus atliekamas poreikių vertinimas. Prieš priimant globotinius, bus sudaromi kiekvieno globotinio individualus socialinių poreikių įgyvendinimo planas, kuris bus reguliariai peržiūrimas. Kiekvienas naujas socialinės globos namų gyventojas supažindinamas su globos namuose veikiančiomis vidaus tvarkos taisyklėmis, pareigomis bei vyraujančia atsakomybe.

Įstaigoje dirbs bendrosios praktikos slaugytojas, kuris teiks būtiniausias sveikatos priežiūros paslaugas. Atsižvelgiant į kiekvieno globotinio poreikius bus skiriamos visos reikiamos slaugos priemonės, kad užtikrintų komfortišką globotinio gyvenimą.

Kiekvienam gyventojui bus užtikrinamos visos asmens higienos priemonės, drabužiai, avalynė ir visos kitos priemonės, kurių pagalba juntamas komfortiškas gyvenimas socialinės globos namuose.

Gyventojai bus skatinami aktyviai dalyvauti įstaigos socialinėje veikloje, palaikyti ryšius su Centro bendruomene. Kiekvieną dieną planuojama vykdyti individualius pokalbius, individualius

darbus su gyventojais. Gyventojams bus suteiktos tarpininkavimo, atstovavimo, informavimo paslaugos. Pagal poreikį bus organizuojamos Šv. Mišios gyventojams.

Šateikių socialinės globos namų veikla bus organizuojama laikantis visų teisės aktų, LR civilinio kodekso, ir visų kitų dokumentų, reglamentuojančių globos namų veiklą.

4.3. Tyrimo metodika ir organizavimas

Ieškant respondentų buvo kreiptasi į įdarbinimo agentūrą, kuri teikia socialinių darbuotojų įdarbinimo paslaugas Vokietijoje. Buvo kreiptasi į organizacijos vadovus, su kuriais glaudžiai bendradarbiaujama ir paprašyta duoti esamų ar buvusių darbuotojų kontaktus siekiant atlikti kokybinį tyrimą.

Tyrimo atrankos kriterijai:

Tyrimas organizuojamas magistranto sudaryta kritine atranka ir nustatytais svarbiausiais kriterijais:

- Asmuo, dirbantis socialines paslaugas teikiančioje organizacijoje.
- Turėti darbinės patirties užsienio šalių socialinių paslaugų centruose..
- Dirbti socialinių paslaugų srityje ilgiau nei 2 metus.

Tyrimo dalyviai: Tyrime dalyvavo 12 moterų, iš kurių 7 šiuo metu dirba Lietuvos socialinės globos įstaigose, likusios dirba Vokietijos socialinės globos įstaigose. Tačiau visos tyrimo respondentės skirtingu laiku turėjo/turi darbinės patirties ir kitose šalyse. Kodėl pasirinktos respondentės, dirbusios ar šiuo metu dirbančios Vokietijoje? Vienas iš pasirinkimo tikslų – jos geriausiai žino tos šalies globotinių poreikius, kadangi ten dirba ir su tuo susiduria kiekvieną dieną. Vokietija, kaip šalis pasirinkta todėl, kad planuojama didelį dėmesį skirti tos šalies potencialiems globotiniams, kadangi toje šalyje stinga socialines paslaugas teikiančių organizacijų ir darbuotojų, o atlygis už tokias paslaugas yra sąlyginai didelis, lyginant su Lietuva. Todėl Vokietijose gyvenantys senyvo amžiaus žmonės galėtų būti potencialūs Šateikių dvare steigiamų socialinės globos namų gyventojai, o Vokietijoje darbinės patirties turinčių socialinių darbuotojų nuomonė yra svarbi, steigiant minėtus globos namus bei teikiant paslaugas juose gyvenantiems senjorams.

Kiekvienos tyrimo dalyvės charakteristika pateikta 8 lentelėje.

8 lentelė. Tyrimo dalyviai

<i>TYRIMO DALYVIS, jo amžius</i>	<i>PAREIGOS</i>	<i>TYRIMO DALYVIO CHARAKTERISTIKA</i>
Birutė, 44m.	Socialinė slaugytoja	Vokietijoje dirba daugiau kaip 6 metus. Pakeitusi dvejus socialinės globos namus, kuriuose išdirbo atitinkamai 2 ir 1,5 metus. Šiuo metu slaugo senyvo amžiaus moterį jos pačios namuose. Bendra darbinė patirtis siekia 13 metų. Aukštasis pedagoginis išsilavinimas (bakalauras).

Asta, 39m.	Socialinė slaugytoja	Lietuve išdirbusi 12 metų ir šiuo metu dirba Vokietijos socialinės globos namuose 5 metus. Puikiai moka vokiečių kalbą. Socialinio darbuotojo aukštasis išsilavinimas (magistras).
Marija, 49m.	Socialinė slaugytoja	Vokietijos socialinės globos namuose dirba trečius metus. Šiuo metu slaugo senatvinės demencijos skyriuje gyvenančius globotinius Turi aukštąjį magistro išsilavinimą.
Jūratė 35m	Socialinė slaugytoja	Darbuotoja turinti patirties Norvegijos ir Vokietijos socialinės globos įstaigose. Užsienyje dirba jau 12 metų. Turi aukštąjį bakalauro išsilavinimą.
Simona 33m	Socialinė slaugytoja	Vokietijoje pradėjusi dirbti privačiai slaugant senelius jų namuose. Šiuo metu jau 3 metai, kaip dirba socialinės globos namuose. Turi aukštąjį magistro išsilavinimą.
Janina 48 m	Socialinė slaugytoja	Socialines globos namų darbuotoja. 14 metų dirba socialine darbuotoja. Turi aukštąjį magistro išsilavinimą
Kristina 54 m.	Socialinė slaugytoja	Socialinės globos namų socialinė darbuotoja. Turi aukštąjį bakalauro išsilavinimą
Žaneta 41 m.	Socialinė slaugytoja	Socialinės globos namų socialinė darbuotoja. Socialinio darbuotojo aukštasis išsilavinimas
Vida 58 m.	Socialinė slaugytoja	Socialinės globos namų socialinė darbuotoja. Turi aukštąjį magistro išsilavinimą
Jekaterina 49 m.	Socialinė slaugytoja	Socialinės globos namų socialinė darbuotoja. Turi aukštąjį bakalauro išsilavinimą
Teresė 61 m.	Socialinė slaugytoja	Socialinės globos namų socialinė darbuotoja. Socialinio darbuotojo aukštasis išsilavinimas
Nijolė 49 m.	Socialinė slaugytoja	Socialinės globos namų socialinė darbuotoja. Turi aukštąjį magistro išsilavinimą

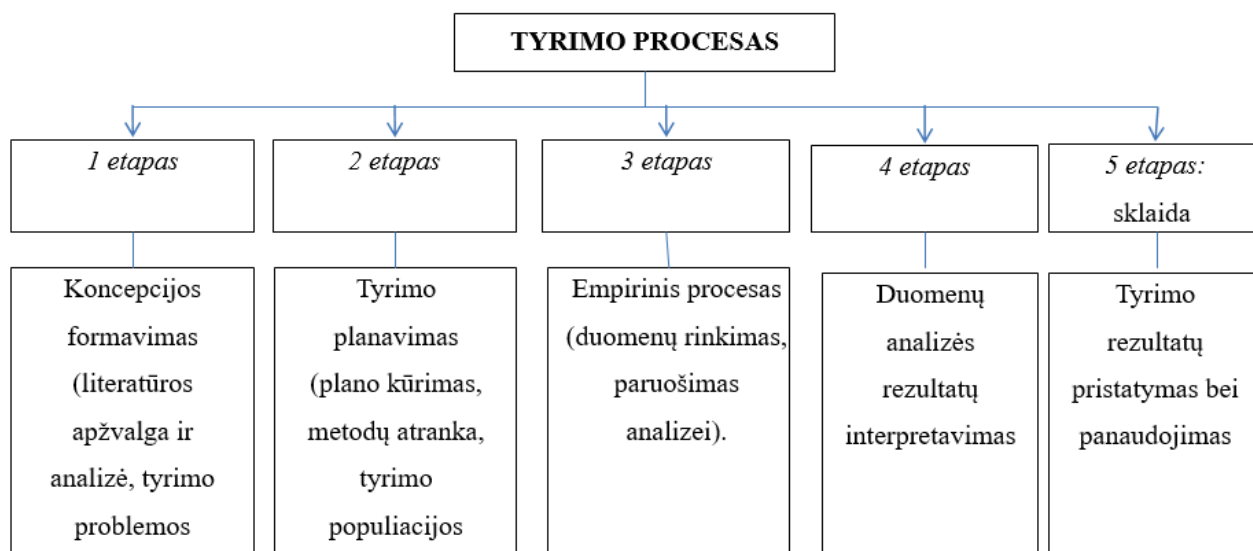
Kadangi dalis darbuotojų dar dirba Vokietijoje, tai klausimai buvo pateikti elektroniniu paštu. Su kitomis respondentėmis pavyko susitikti ir užsirašyti atsakymus (9 lentelė).

9 lentelė. Klausimyno struktūra

<i>Klausimų blokas</i>	<i>I Globos namų struktūra</i>	<i>II Teikiamų paslaugų įvairovė</i>	<i>III Globos namų mikroklimatas</i>	<i>IV Socialinio darbuotojo pagalba globotiniams</i>
Klausimų blokų turinys	Kiek organizacijoje darbuotojų? Kiek klientų?	Kokias paslaugas teikia organizacija, kurioje Jūs dirbate? Kokių pokyčių, Jūsų nuomone, reikia organizacijai? Jūsų nuomone, ar juos tenkina esamos sąlygos? Kokios papildomos paslaugos aktualiausios socialinių namų gyventojams?	Kaip galėtumėte apibūdinti organizacijos vertybes, kultūrą ir klimata (ar svarbiau darbuotojų gerovė, ar darbo rezultatas?) Papasakokite kokią nors vieną konfliktinę situaciją? Kaip sprendėte? Kaip dažnai tai vyksta? Kaip dažnai taip sprendžiama?	Ko labiausiai trūksta socialines paslaugas gaunantiems asmenims. Gal jie pasipasakoja ir pan?

Tyrimo etika. Kokybinio tyrimo metu buvo griežtai laikomasi konfidencialumo principo tyrime dalyvavusių asmenų atžvilgiu. Visi dalyvių vardai pakeisti, neminimi kai kurie faktai ir aplinkybės, kad užtikrinti konfidencialumą (Rutkienė, Tandzegolskienė, 2014).

Tyrimo laikotarpis: 2016 spalio mėn. – 2017 gegužės mėn.

14 pav. Baigiamojo darbo tyrimo procesas (sudaryta autoriaus, remianti baigiamojo projekto reikalavimais).

Krippendorff (1980) teigia, kad turinio analizės dėka suformuluoti išvadas, kurios paremtos atlikta analize.

Mayring suformuoja pagrindinius aspektus, kurie yra:

- Pasirinkta ir apibrėžta tyrimo technika. Suformuojami atvirų klausimų klausimynai, pasiruošiama interviu ir pan.
- Tekstas „kalba“: pateikiant tyrimo rezultatus cituojamos tiriamųjų mintys, jausmai, išgyvenimai.
- Atliekant analizę vadovaujama pagrindine taisykle, kad viskas atliekama nuosekliai.
- Gauti atsakymai analizuojami remiantis suformuotais tyrimo klausimais.

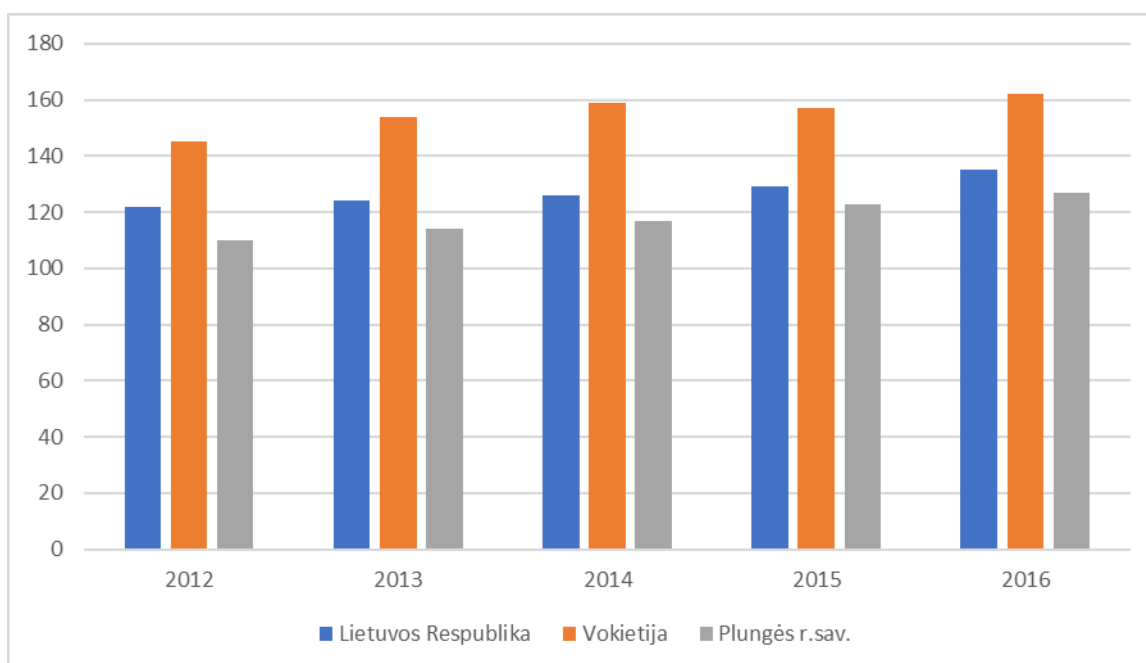
4.4. Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

Siekta išsiaiškinti Šateikių socialinės globos namų steigimo ypatumus, tyrime dalyvavo įvairių patirtį turinčios socialinės darbuotojos. Remiantis tyrimo duomenimis buvo išskirtos atskiros temos, pagal kurias atlikta turinio analizė.

4.4.1. Steigiamų Šateikių globos namų struktūros formavimo prielaidos

Socialinių paslaugų tikslas padėti ne tik asmeniui, kuriam reikia konkrečios paslaugos, bet padėti ir jo šeimos nariams. Šiuo tikslu užtikrinamas senatvinės pensijos sulaukusių asmenų socialinis saugumas.

„Plungės rajono savivaldybės gyventojų socialinių paslaugų poreikį lemia panašūs veiksniai: visuomenės senėjimas, negalia, emigracija, socialinė rizika, nedarbas. **Visuomenės senėjimas.** Šį veiksnį rodo demografinis senatvės koeficientas, kuriuo nustatomas pagyvenusių (60 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis šimtui vaikų iki 15 metų amžiaus“. Plungės rajono savivaldybėje per 2012–2016 metų laikotarpį demografinis senatvės koeficientas nuolat didėjo, bet yra mažesnis už Lietuvos Respublikos vidurkį. Vokietijos senėjimo koeficientas lenkia Lietuvos rodiklius, tai rodo, kad toje šalyje kiekvienais metais tik augs socialinių paslaugų poreikiai, o dirbančių žmonių skaičius mažės. Spartūs amžiaus struktūros pokyčiai turi įtakos naujų socialinių problemų atsiradimui, didėja poreikis socialines paslaugas teikti vyresnio amžiaus asmenims (žr. 15 pav.).

15 pav. Demografinis senatvės koeficientas skirtinguose segmentuose 2012-2016 m. (sudaryta autoriaus remiantis statistiniais duomenimis).

Senėjant visuomenėje atsiranda poreikis steigti naujiems socialinės globos namams, kadangi auga senyvo amžiaus žmonių priežiūros poreikis. Pagal paveikslą matyti, kad socialinių paslaugų poreikis Vokietijoje taip pat nuolat auga, o tai įtakoja didesnę skaičių socialinės globos įstaigų arba atsiranda galimybė steigiant socialinės globos įstaigas Lietuvoje jas pritaikyti užsienio šalių piliečių poreikiams.

Tyrimo metu buvo siekiama sužinoti, kokia socialines paslaugas teikiančių organizacijų struktūra vyrauja Vokietijoje veikiančiose socialinės globos namuose. Tai iliustruoja ištraukos iš tiriamųjų atsakymų:

„Socialinės globos namai, kuriuose dirbau iki pradedant slaugyti moterį buvo vidutinio dydžio, tai yra personalą (kurios tiesiogiai prižiūrėjo globotinius) sudarė apie 15 moterų, kurios prižiūrėjo 45 gyventojus. Vidutiniškai vienai socialinei slaugytojai reikėdavo rūpintis 3-4 globotiniais (Birutė)“. Tyrimo metu Asta teigė, kad: *„socialinės globos namuose dirba 45 darbuotojai, iš kurių 31 darbuotojas dirba su globotiniais tiesiogiai, kiti yra administracijos darbuotojai. Maksimaliai globos namai apgyvendina 128 globotinius“.*

<...> mūsų įstaigoje darbuotojų socialinių darbuotojų skaičius labai svyruoja ir to priežastys yra globotinių esama būklė. Jei vienu metu apgyvendinama daug sunkios būklės globotinių, kuriems reikalinga žymiai didesnė priežiūra, tai yra nuolatinė priežiūra, tuomet įstaigos administracija iš kart priima daugiau socialinių darbuotojų, kurios galėtų padėti prižiūrėti tokius įstaigos gyventojus. Šiuo metu dirba 34 moterys – socialinės darbuotojos, kurios prižiūri 240 globotinių <...> (Jūratė).

Tyrimo metu gauti duomenys apie socialinių globos namų struktūrą pateikti 10 lentelėje.

10 lentelė. Socialinių globos namų struktūra

	Viso darbuotojų	Socialinių darbuotojų	Gyventojų skaičius	Vienam įstaigos darbuotojui tenkančių globotinių	Vienam socialiniam darbuotojui tenkančių globotinių
Birutė	23	15	45	1,96	3,00
Asta	45	31	128	2,84	4,13
Marija	87	64	325	3,74	5,08
Jūratė	57	34	240	4,21	7,06
Simona	36	27	97	2,69	3,59
Janina	19	11	46	2,42	4,18
Kristina	24	16	78	3,25	4,88
Žaneta	36	24	96	2,67	4,00
Vida	27	20	84	3,11	4,20
Jekaterina	30	19	38	1,27	2,00
Teresė	45	26	154	3,42	5,92
Nijolė	19	10	64	3,37	6,4
Vidurkis				2,79	4,51

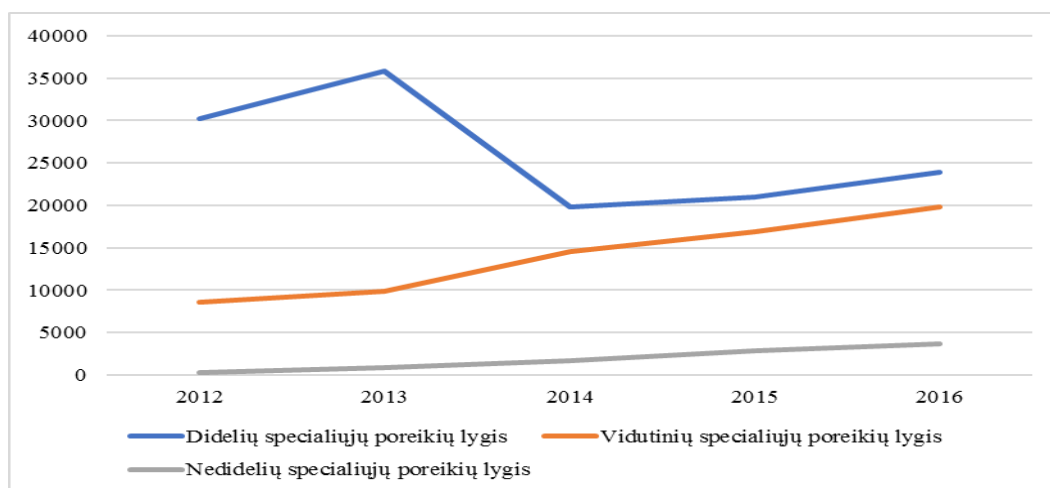
Pagal gautus duomenis matyti, kad visos tyrime dalijančios socialinės darbuotojos dirba/o skirtingo dydžio globos įstaigose. Pagal pateiktus tiriamųjų duomenis matyti, kad vidutiniškai viena socialinė slaugytoja prižiūri 4,5 globos namų gyventojus. Pats skaičius priklauso nuo globotiniams reikalingų paslaugų, jų būklės sudėtingumo ir pan. (Žr. 11 lentelę).

11 lentelė. Socialinių globos namų gyventojų pasiskirstymas pagal būklę

	Socialinių darbuotojų	Gyventojų skaičius	Didelių specialiųjų poreikių lygis	Vidutinių specialiųjų poreikių lygis	Nedidelių specialiųjų poreikių lygis
Birutė	15	45	27	15	3
Asta	31	128	19	91	18
Marija	64	325	45	190	90
Jūratė	34	240	39	140	61
Simona	27	97	48	24	25
Janina	11	46	15	24	7
Kristina	16	78	7	49	22
Žaneta	24	96	23	24	49
Vida	20	84	15	14	55
Jekaterina	19	38	3	4	31
Teresė	26	154	31	28	95
Nijolė	10	64	14	2	48

Remiantis gautais duomenimis matyti, kad jei vienam socialiniam darbuotojui tenka mažiau globotinių, tai tie darbuotojai dirba su didelių specialiųjų poreikių turinčiais socialinių paslaugų gavėjais. Ir atvirkščiai, jei tenka prižiūrėti daugiau gyventojų, tai jų specialieji poreikiai yra nedideli arba vidutiniai.

Steigiant Šateikių socialinės globos namus, būtina įvertinti darbuotojų poreikį pagal gyvenančių globotinių socialinius ir sveikatos poreikius. Tai yra, jei socialinės globos namuose gyvens daugiau didelių specialiųjų poreikių asmenys, tai aptarnaujančio personalo taip pat reikės daugiau.

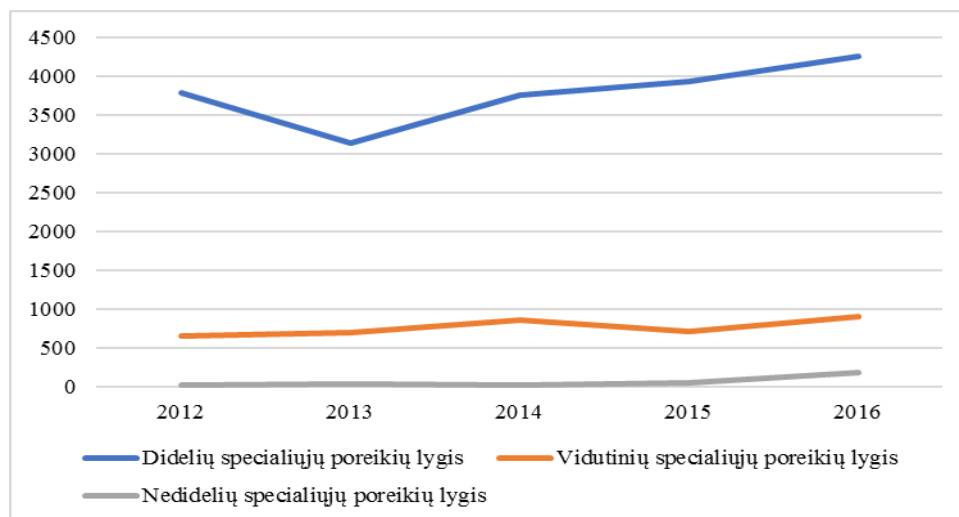

16 pav. Vokietijoje naujai nustatyti senyvo amžiaus žmonėms specialieji poreikiai juos apgyvendinant socialinės globos įstaigose (sudaryta autoriaus remiantis statistiniais duomenimis).

Pagal 16 paveikslo duomenis matyti, kad Vokietijoje sparčiai augo vidutinių specialiųjų poreikių turinčių asmenų apgyvendinimas socialinės globos įstaigose. To pasekoje, steigiant

Šateikių socialinės globos namus, galima orientuotis, kad daugiau globotinių bus su vidutiniais specialiaisiais poreikiais .

Steigiant Šateikių socialinės globos namus galima prognozuoti, kad įstaigoje daugiau gyvens nedidelių ar vidutinių specialiųjų poreikių gyventojai, kadangi jiems ir atvykimas yra paprastesnis, jų augimo skaičius auga.

17 pav. Lietuvoje naujai nustatyti senyvo amžiaus žmonėms specialieji poreikiai juos apgyvendinant socialinės globos įstaigose (sudaryta autoriaus remiantis statistiniais duomenimis).

Remiantis 17 pav. duomenimis matyti, kad Lietuvoje 2012-2016 metais augo didelių specialiųjų poreikių turinčių asmenų apgyvendinimas globos įstaigose, tai rodo, kad į globos įstaigas dažniausiai patenka tie žmonės, kuriems reikalinga nuolatinė priežiūra.

12 lentelė. Tiriamųjų teiginiai apie globos namų struktūrą

PATVIRTINANTYS TEIGINIAI APIE GLOBOS NAMŲ STRUKTŪROS POREIKĮ
<i>Socialinės globos namai, kuriuose dirbau buvo vidutinio dydžio, tai yra personalą (kurios tiesiogiai prižiūrėjo globotinius) sudarė apie 15 moterų (Birutė)</i>
<i>socialinės globos namuose dirba 45 darbuotojai, iš kurių 31 darbuotojas dirba su globotiniais tiesiogiai (Asta)</i>
<i>Šiuo metu dirba 34 moterys – socialinės darbuotojos (Jūratė)</i>
<i>Jie labai dideli, čia dirba 87 darbuotojai (Marija)</i>
<i>15 moterų prižiūrėjo 45 gyventojus (Birutė)</i>
<i>Žinote, jei gerai prisimenu, tai gyveno apie 325 globotiniai. Tai jau labai daug. (Marija)</i>
<i>Maksimaliai globos namai apgyvendina 128 globotinius (Asta)</i>
<i>Pas mus mažai telpa globotinių, čia vidutiniškai būna apie 38. O kartais ir nepilni namai būna. (Jekaterina)</i>
<i>prižiūri 240 globotinių (Jūratė)</i>

Apibendrinant steigiamų Šateikių globos namų struktūros poreikį bei galimus globotinius galima teigti, kad steigiant naujus globos namus reikia orientuotis į senyvo amžiaus žmones, kuriems bus nustatytas vidutinių specialiųjų poreikių lygis, kadangi jų augimas pastebimas Vokietijoje. Jei didžiąją dali globos gyventojų bus žmonės, turintys vidutinius specialiuosius poreikius, tai vienas darbuotojas turėtų prižiūrėti apie 5-6 globotinius.

4.4.2. Steigiamų Šateikių globos namų būsimų paslaugų identifikavimas

Kiekvieni globos namai skirti tikslinėms gyventojų grupėms. Steigiant Šateikių globos namus orientuojamasi į Vokietijos piliečius, tai yra į vidutinius specialiuosius poreikius turinčius asmenis, gyvenančius Vokietijoje, kurie nori apsigyventi socialinės globos namuose.

Tyrimo metu, tiriamųjų buvo klausama, kokias konkrečias paslaugas teikia organizacijos, kuriose tiriamieji dirba.

Birutė: *„Kai aš dirbau socialines paslaugas teikiančioje organizacijoje, didžiąjai daliai gyventojų buvo nustatytas didelis specialiųjų poreikių lygis. Todėl pagrindinės paslaugos, kurias mes teikėm, tai buvo nuolatinė gyventojų asmeninės higienos priežiūra, sveikatos priežiūra. Labai dažnai tekdavo pamasažuoti seneliams nugaras ar kojas, juos pavartyti, pagirdyti bei pamaitinti. Tiems, kurie buvo stipresni reikėdavo daugiau dėmesio bendraujant, taip pat juos palydėdavau į įstaigos vidinį kiemėlį, kuriame buvo šiek tiek žalios vejos, parkelis.“*

Remiantis tiriamosios Birutės atsakymu matyti, kad organizacijoje teikiamos tik pačios būtiniausios socialinės paslaugos, tai yra:

- Apgyvendinimas;
- Maitinimas;
- Sveikatos priežiūros ir slaugos paslauga;
- Pagalba rengiantis, maitinantis, prausiantis.

Asta: *„Mūsų įstaigoje šiuo metu gyvena 128 globotiniai ir didžioji jų dalis yra pakankamai savarankiški. Jie puikiai geba patys nusiprausti, pavalgyti ir savi pasirūpinti tiek, kiek reikia gyvenant globos įstaigoje. Organizacija teikia labai įvairias paslaugas, tokias kaip: maitinimas, sveikatos priežiūrą, užsiėmimų organizavimas, konsultavimas, tarpininkavimas, kineziterapeutų paslaugos ir kt. Visiems gyventojams, kurie dar geba savimi pasirūpinti domina įvairios veiklos ir tarpusavio bendravimas. Jie labai mėgsta daile, rankų darbus, šokti, tiek kiek geba bei dainuoti. Aplamai, galima sakyti, kad teikiamos visos paslaugos, kurių jiems gali reikėti gyvenant socialinės globos namuose“.*

Simona: „Jei išvardinti konkrečias paslaugas tai jų yra labai daug, tačiau galima vardinti jas susisteminant pagal rūšis: konsultavimas, tarpininkavimas, kasdieninio gyvenimo įgūdžių palaikymas, laisvalaikio organizavimas, maitinimas, sveikatos priežiūros paslaugos ir kt. Jų tikrai yra labai daug ir jos visos pagrindinės, kokios gali būti teikiamos globos namuose. Gal kiek mažiau vystomas laisvalaikio užimtumas, todėl pastebėjom, kad gyventojai, pasitaikius galimybei kartais persikelia į kitas socialinės globos įstaigas, kuriose labiau išplėtotą laisvalaikio užimtumo infrastruktūra. Čia dažniausiai persikelia tie, kurie dar pilnai gali pasirūpinti savimi, tačiau trūksta jiems bendravimo.“

13 lentelė. Apibendrintas teikiamų paslaugų sąrašas remiantis respondenčių atsakymais

PASLAUGA	PASLAUGOS APIBŪDINIMAS
1. Informavimas	Įstaigos specialistai teikia informaciją apie socialinės globos ir kitas paslaugas globos namuose. Sudaromos sąlygos gauti reikiamą informaciją iš kitų institucijų. Užtikrinamas informacijos apie asmenį konfidencialumas.
2. Konsultavimas	Supažindinama su globos namų vidaus tvarkos taisyklėmis, asmenine atsakomybe. Sudaromos sąlygos konsultuotis su įvairiais globos namų ir kitų institucijų specialistais, gauti informaciją.
3. Tarpininkavimas ir atstovavimas	Suteikiama pagalba sprendžiant įvairias asmens problemas (teisines, sveikatos, buitines, tvarkant dokumentus, mokant mokesčius Tarpininkaujama reikalingose institucijose
4. Apgyvendinimas	Suteikiamas gyvenamasis plotas, apgyvendinant 1, 2 ir 3 vietų kambariuose (derinant kambarį gyvenančiųjų interesus bei poreikius). Aprūpinama baldais, drabužiais, avalyne ir kitomis priemonėmis poreikiams tenkinti. Teikiamos buitinės paslaugos (skalbimo, aprangos priežiūros, patalpų tvarkymo ir kt.).
5. Kasdieninio gyvenimo įgūdžių ugdymas ir palaikymas	Paslaugų teikimas, kuriomis siekiama ugdyti ir palaikyti savarankiškumą, atliekant įvairias asmeniniame ar visuomeniniame gyvenime reikalingas funkcijas. Skatinama dalyvauti įvairiose veiklose tenkinant savo poreikius.
6. Užimtumo skatinimas	Sudaroma galimybė pasirinkti globos namuose siūlomas veiklas pagal pomėgius: dailės darbų, rankdarbių, gėlių priežiūros, daržininkystės, patalpų, aplinkos tvarkymo bei kt.
7. Laisvalaikio organizavimas	Laisvalaikio organizavimo paslaugų dėka globotiniai gali bendrauti, dalyvauti grupiniuose užsiėmimuose, užsiimti mėgstama veikla. Dirba neformaliojo ugdymo pedagogas, kuris organizuoja menines, kūrybines veiklas atsižvelgdamas į globotinių individualius gebėjimus. Organizuojama kultūrinė veikla: valstybinių, religinių, tradicinių švenčių šventimas, kultūriniai renginiai globos namuose ir už jų ribų (koncertai, išvykos parodos, susitikimai ir kt.). Globotiniai naudojami informacijos centru, muzikos sale, lauko aplinkoje esančiais įrengimais.
8. Pagalba rengiantis, maitinantis, prausiantis ir kt. pobūdžio pagalba	Pagalba teikiama globotiniams, atsižvelgiant į jų savarankiškumo lygį
9. Asmeninės higienos paslaugų organizavimas	Globos namuose teikiamos asmens higienos paslaugos: aprūpinimas individualiomis higienos priemonėmis, sąlygos nusiprausti, išsimaudyti. Personalo pagalba atliekant asmens higienos (nagų, plaukų kirpimas ir kt.) procedūras. Atliekamos kūno priežiūros procedūros. Patalynė keičiama ne rečiau nei kas 7 dienas.
10. Maitinimas	Maitinimo paslauga globos namuose gyvenantiems teikiama 5 kartus per dieną. Atsižvelgiant į sveikatos būklę ir medikų rekomendacijas, maitinimo dažnumas gali būti keičiamas, organizuojama speciali, dietinė mityba.
11. Sveikatos priežiūros paslaugos	Organizuojamas ir kiekvienam gyventojui užtikrinamas visų medicinos paslaugų prieinamumas. Aprūpinamas medikamentais, vaistais, slaugos priemonėmis. Globotiniai lydimi į asmens sveikatos priežiūros įstaigas, tarpininkaujama ir atstovaujami sveikatos priežiūros interesai, užtikrinama profilaktinė apžiūra, odontologo, ortodonto, kitų sveikatos priežiūros specialistų paslaugų prieinamumas.
12. Socialinis darbas	Socialinis darbas organizuojamas pagal sudarytus ir nuolat pildomus individualius socialinės globos planus.

Tyrimo metu buvo stengiamasi sužinoti, ar veikiančiose organizacijose būtini tam tikri pokyčiai bei ar juos kas nors inicijuoja.

Asta: „, kai aš dar dirbau Lietuvoje, tai vienoje organizacijose vadovė buvo užsisėdėjusi ir nesistengė, kad globos namai atsinaujintų. Ir vieną dieną atėjo nauja socialinė slaugytoja ir pradėjo siūlyti atnaujinimus, kurie buvo teigiamai vertinami tiek slaugos namų gyventojų, tiek miesto savivaldybės atstovų. Vokietijoje slaugos namuose kiekvienais metais vadovai rengia bendrus susirinkimus ir su darbuotojais ir su globos įstaigos gyventojais. Susirinkimų metu dalyviai išsakydavo kas jiems netinka ir kokie lūkesčiai pas juos šiuo metu <...>. Mano manymu didžiausi pokyčiai reikalingi gerinant poilsio zoną bei siūlant daugiau individualių ir grupinių veiklų. Globotiniai neužimami įvairiomis veiklomis, kurių metu jiems būtų paprasčiau bendrauti tarpusavyje, greičiau praleisti dieną ir būtų nuolat pozityviai užsiėmę“.

Jūratė <...> galėčiau drąsiai teigti, kad didžiausi pokyčiai reikalingi globotiniams papildomose veiklose. Jie dažnai nuobodžiauja, ko pasekoje pradeda prie visų kabinėtis ir taip reikšti nepasitenkinimą. Todėl būtina juos sudominti grupiniais ar pavieniais užsiėmimais <...>.

Dar trys tyrimo dalyvės akcentavo, kad didžiausi pokyčiai reikalingi gerinant ar atnaujinant nusidėvėjusią infrastruktūrą: Simona <...> pas mus labai morališkai pasenusios sienos ir baldai valgomuosiuose, bei reikėtų dažniau įsiklausyti ko globotiniai pageidauja<...>. Marija <...> Reikia naujų kėdžių. Paskutiniu metu kojos taip išklero, kad ir baisu senelius sodinti ant jų <...>.

Jekaterinos nuomone, pas juos įstaigoje reikia atnaujinimų nuo inventoriaus iki darbuotojų <...> kadangi mūsų kaime trūksta žmonių, tai socialiniais slaugytojais dirba visi, kurie nori <...> <...> o alga maža, tai kas čia tau eis dirbti ir valyti užpakalius <...> (Jekaterina).

Apibūdinama laisvalaikį, Adomaitienė (2000) pasakė: „Laisvalaikis – tai laikas laisvas nuo privalomų užsiėmimų, skirtas asmens poreikiams tenkinti, lavintis, dvasiškai tobulėti, taip pat plėsti žinias. Veikla, kuri išvaduoja žmogų iš įvairių jo socialinių vaidmenų, skatina jo kūrybiškumą, lakią fantaziją, gerina savijautą yra vadinama rekreacija – atstatymas, atkūrimas. Žodis laisvalaikis vartojamas tada, kaip kalbama apie laiką, o terminas rekreacija kaip kalbama apie veiklą“. Tyrimo metu gauti duomenys apie paslaugų įvairovę pateikti 14 lentelėje.

14 lentelė. Tiriamųjų teiginiai apie teikiamų paslaugų įvairovę

	PATVIRTINANTYS TEIGINIAI APIE GLOBOS NAMUOSE TEIKIAMAS PASLAUGAS
Paslaugų įvairovė	<i>nuolatinė gyventojų asmeninės higienos priežiūra, sveikatos priežiūra (Birutė)</i>
	<i>Labai dažnai tekdavo pamasažuoti senialiams nugaras ar kojas, juos pavartyti, pagirdyti bei pamaitinti (Nijolė)</i>
	<i>užsiėmimų organizavimas, konsultavimas, tarpininkavimas, kineziterapeutų paslaugos ir kt. (Vida)</i>
	<i>Maitinimas, prausimas, vaikščiojimas (Asta)</i>
Pokyčių poreikis	<i>Gal kiek mažiau vystomas laisvalaikio užimtumas, todėl pastebėjom, kad gyventojai, pasitaikius galimybei kartais persikelia į kitas socialinės globos įstaigas, kuriose labiau išplėtotą laisvalaikio užimtimo infrastruktūra (Vida)</i>
	<i>Mano manymu didžiausi pokyčiai reikalingi gerinant poilsio zoną bei siūlant daugiau individualių ir grupinių veiklų. (Jūratė)</i>
	<i>Globaliniai neužimami įvairiomis veiklomis, kurių metu jiems būtų paprasčiau bendrauti tarpusavyje, greičiau praleisti dieną ir būtų nuolat pozityviai užsiėmę (Asta)</i>
	<i>Per daug viskas niūru ir negatyvu, reikia kažką pakeisti (Simona)</i>
	<i>Trūksta žalios zonos, o jos taip reikia. (Marija)</i>
Papildomų paslaugų būtinybė	<i>Rankdarbių užsiėmimas sveikesniems seneliams būtų labai gerai (Jekaterina)</i>
	<i>O žinot, dailės terapija kaip jiems patiktų (Teresė)</i>
	<i>Mes planuojam teikti karpinių užsiėmimo veiklas, ten jie galėtų perduoti jaunoms kartoms turimas žinias. (Kristina)</i>

Kaip teigia Kučinskienė (2006), menas „viena seniausių žmogaus kūrybinės, emocinės, jausmų ir minčių saviraiškos priemonių“, leidžianti atskleisti žmogaus suvokiamą ir nesuvokiamą vidinį ir išorinį pasaulį.

Socialinės globos namų gyventojams būtina turėti laisvalaikio, kurio pagalba jie bando adaptuotis naujoje aplinkoje, užsiimti tik jiems mėgstama veikla taip neleidžiant galvoti apie nemalonius dalykus. Staniulevičienė (2002) teigia: „Laisvalaikis jiems – tai ramybės, džiaugsmo, saviraiškos šaltinis...“.

Tyrimo metu išsiaiškinta, kad socialinių globos namų gyventojams patinka skirtingos veiklos. Tai yra, jog steigiant Šateikių socialinės globos namus būtina užtikrinti, kad globos namų gyventojai turėtų galimybę rinktis tarp skirtingų užsiėmimų pagal juos dominančius pomėgius.

Siekiant tinkamai parinkti papildomas veiklas, atvykęs kiekvienas socialinės globos namų gyventojas bus kviečiamas dalyvauti prisistatymo apie save programoje, kurios metu bus siekiama identifikuoti pagrindinius globos namų gyventojų poreikius.

Informacijos gavimas bus grupuojamas į tris dalis:

- Informacijos gavimas;
- Informacijos sisteminimas;
- Programos sudarymas.

Taigi, siekiant efektyvaus darbo, vienas iš svarbiausių užimtumo uždavinių – užmegzti glaudų ryšį su globotiniu, kuris remtųsi pagarba ir pasitikėjimu.

4.4.3. Steigiamų Šateikių globos namų mikroklimate kūrimas

Steigiant socialinės globos namus būtina vadovautis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. V-1081 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 42:2009 „Gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų patalpų mikroklimate“ patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. 159-7219; 2010, Nr. 2). Tačiau be daugybės reikalavimų labai svarbus vidaus mikroklimate, kurį sukuria darbuotojai kartu su įstaigos gyventojais. Tyrimo metu buvo siekiama apibrėžti, koks mikroklimate turėtų būti, kad įsteigti Šateikių socialinės globos namai būtų priitini naujiems gyventojams. Formuojant mikroklimate, bus stengiamasi atsižvelgi į turimas patirtis bei respondenčių įžvalgas, kurios pateikiamos žemiau.

Jekaterina: *„organizacijos vertybės labai abstrakčiai skamba, bet mano manymu, tai, kad tai labai svarbu tiek pačiam darbuotojui, tiek ir globotiniui. Tik esant normalioms vertybėms mums pavyks gerai dirbti, o globotiniai gerai jausis gyvendami“.*

Vida: *„tik vyraujant teigiamoms vertybėms ir požiūriui į organizaciją pavyksta atlikti darbus kokybiškai. Simona: Kai mes einam į darbą su noru, ir jaučiamas palaikymas iš vadovybės, mes atliekam viską gerai.“*

Jekaterina: *Pati dirbau dvejuose darbuose ir galiu pasakyti, kad aš mieliau renkuosi važiuoti į toliau nuo namų esančius globos namus tam, kad ten sukurtas puikus mikroklimate socialinės globos įstaigos žmonėms. Jei mums darbe gerai, mes žymiai efektyviau dirbam su seneliais, taip pat jiems tampa paprasčiau adaptuotis globos namuose“.*

Galima teigti, kad kiekvienos socialinės globos įstaigos viena iš gyvavimo funkcijų turi būti užtikrinti teigiamą mikroklimate kūrimą, vertybių puoselėjimą.

Pasak Pivorienės (2003), jei socialinės globos įstaigose bus suformuotas tinkamas ir palanus mikroklimate, laikomasi apibrėžtų aiškių taisyklių tai būsiamiems globos įstaigos gyventojams bus lengva adaptuotis naujoje aplinkoje. Globos įstaigos gyventojai nesijaus atskirti nuo visuomeninio gyvenimo bei dalyvaus normaliaame kasdieniniame bendruomenės gyvenime.

Simona: „*pats svarbiausias momentas išlaikyti pusiausvyrą tarp darbuotojo gerovės ir darbo rezultato. Kartais tikrai globotiniai būna tokie agresyvūs, kad jų elgesio dėka neįmanoma pasiekti gerų darbo rezultatų*“.

Žaneta: „*jau tikrai, seneliai kartais taip šūkauja ir kabinėjasi prie visko, kad negali dirbti gerai, nes jie tam paprasčiausiai trukdo. Tačiau tai atsitinka dėl jų neadkevataus orientavimosi aplinkoje*“.

Kiekvienas socialinės globos namų gyventojas yra skirtingas ir savaip nusenęs. To pasekoje atsiranda skirtingi požiūriai į tuos pačius dalykus ir jei jiems atrodo, kad kažkas negerai, tai nebūtinai taip ir yra.

Janina: „*oi, kokių čia tik konfliktų nebūna. Kartais globotiniai susibara tarpusavyje, tai jiems per garsiai kalba, tai ne taip pasižiūrėjo <...> negalėčiau sakyti, kad dažnai darbuotojai konfliktuoja su globotiniais, bet tikrai būna ir dažniausiai dėl to, kad globotiniai prieštarauja ne tik darbuotojams, bet ir patys sau*“.

Dažnai atsitinka taip, kad situacija tampa sudėtingesnė dėl gyventojų savivertės trūkumo, kurį jie išreiškia per neigatyvius savo jausmus. Nors atrodytų, kad visko pakanka, tačiau tą suvokia ne visis. Žmonėms, kurie turi psichinių sutrikimų, kartais pasaulis atrodo juodas ir jie tą juodumą išreiškia per pyktį ir nepasitenkinimą.

Jekaterina: „*vakar su močiute susiginčijau dėl sriubos, ji šaukia, kad nevalgys, nes šalta, aš sakau, kad ji šilta. Ir niekaip nepavyksta įrodyti, kad viskas gerai. Ir nepatikėsi, kaip lengvai buvo rastas sprendimas, aš pasiėmiau sriubą ir imitavau, kad ją šildau ir jai to pakako. Sako va matai, dabar šilta*“.

Žmonės, kurie bendrauja tarpusavyje dažnai turi jiems abiem panašių savybių, panašūs jų požiūriai ir vertybės tam tikrais klausimais.

Simona: „*dirbant Vokietijoje susiduriu ir su tokia situacija, kad kartais nepavyksta susikalbėti bei tinkamai suprasti globotinio poreikių. Tuomet stengiuos su šypsena viską išsiaiškinti. Bet dažnai atsitinka taip, kad siekiant draugiško bendradarbiavimo ateityje tenka pasaugoti globotinių paslaptis jiems tai atrodo, kaip orumo išsaugojimas*“.

Donnelly (2009) išskyrė, kad siekiant suteikti žmogui garbingą ir orų gyvenimą būtina vieniems kitus gerbti, bendrauti ir eant reikalui užtikrinti konfidencialumą.

Asta: „*asmenys, gyvenantys socialinės globos namuose jaučiasi labai svarbūs. Jie pakankamai dažnai primena apie save, akcentuoja, kad be jų ir jų pinigų mes neturėtume darbo <...> tai tikrai nėra malonu, tačiau aš jiems leidžiu suprasti, kad aš juos gerbiu ir stengiuosi, kad jiems būtų gera gyventi konkrečiuose socialinės globos namuose*“.

Tyrimo metu gauti duomenys apie mikroklimate kūrimą pateikti 15 lentelėje.

15 lentelė. Tiriamųjų teiginiai apie mikroklimato kūrimą

	PATVIRTINANTYS TEIGINIAI APIE GLOBOS NAMŲ MIKROKLIMATĄ
Organizacijos vertybės, kultūra klimatas	<i>Tik vyraujant teigiamoms vertybėms ir požiūriui į organizaciją pavyksta atlikti darbus kokybiškai. O pas mus taip ir yra. (Vida)</i>
	<i>Kai mes einam į darbą su noru, ir jaučiamas palaikymas iš vadovybės mes atliekam viską gerai. (Simona)</i>
	<i>Pati dirbau dvejuose darbuose ir galiu pasakyti, kad aš mieliau renkuosi važiuoti į toliau nuo namų esančius globos namus tam, kad ten sukurtas puikus mikroklimas socialinės globos įstaigos žmonėms. (Jekaterina)</i>
	<i>Tik teigiamų emocijų dėka pavyksta pasiekti rezultatus. (Nijolė)</i>
Konfliktingos situacijos	<i>Jau tikrai, seneliai kartais taip šūkauja ir kabinėjasi prie visko, kad negali dirbti gerai (Birutė)</i>
	<i>Sunkiausia su sunkiai besiorientuojančiais seneliai, jie dažniausiai konfliktuoja, reiškia priekaištus, kurie neturi pagrindo. (Simona)</i>
	<i>Kartais globotiniams būna tokia liūdna nuotaika, kad jie pradeda prie slaugytojų darbo kabinėtis. (Marija)</i>
	<i>O jie nori kartais neįvardijamų dalykų. (Asta)</i>
	<i>Nėra dažnų konfliktinių situacijų, o dažniausiai konfliktuojam dėl triukšmo. (Simona)</i>
Kaip dažnai pasitaiko konfliktai	<i>Dažniausiai konfliktai vyksta prieššventiniu periodu, kai juos užplūsta sentimentai ir jų niekas neaplanco. (Jekaterina)</i>
	<i>Man dažniausiai pasitaiko konfliktai su seneliai po giminaičių vizito. (Asta)</i>
	<i>2-3 karys per metus tikrai kiekvienas konfliktuoja. Bet tai normalu, nes vieni nuo kitų pavargstam. (Nijolė)</i>

Apibendrinant galima pastebėti, kad siekiant sukurti gerą mikroklimatą svarbūs keli aspektai:

- darbuotojų elgesys;
- įstaigos aplinka.

Darbuotojų elgesiui galima priskirti tokius veiksmus, kaip : pagarba, malonus tarpusavio bendravimas, tolerancija, poreikių identifikavimas, pagalba ir kt.

4.4.4. Steigiamų Šateikių globos namų socialinių darbuotojų tarpusavio santykiai su būsimais globotiniais

Kiekvieną dieną mes susiduriame su daugybe skirtingų žmonių. Vieniems jų galime pajusti antipatiją, kitiems – priešiško jausmą, dar kitiems – šiltas, pozityvias emocijas. Tą įtakoja:

- Esama nuotaika;

- Išankstinis nusistatymas;
- Socialinė padėtis;
- Ir kt.

Dirbant socialines paslaugas teikiančiose įmonėse kiekvieną dieną susiduriama su skirtingais žmonėmis, kuriems reikalinga socialinio darbuotojo pagalba.

Janina: *„kai tik ateiname į kambarį, seneliai mus nusišypso, pasisveikina ir dažnai klausinėja kasdieninių dalykų, tokių kaip: koks šiandien oras, ką valgysim, ar kažkur eisim ar važiuosim“.*

Simona: *„labai dažnai globotiniams reikia tik išsikalbėti. ne kiekvienas globotinis palaiko santykius su artimaisiais, todėl mes jiems čia tampam kaip šeima <...> tikrai, dažnai jiems užtenka, kad su jais pasikalbame“.*

Pasak Birutės: *„daug skirtingų darbų teko dirbti skirtingose veiklose, tačiau darbas, čia, socialinės globos namuose man labiausiai patinka. Nuolatinis bendravimas su senjorais, jų palaikymas ir padėsinimas yra labai malonus“.*

Bendrai galima teigti, kad socialinis darbuotojas yra svarbus socialinėse įstaigose, kadangi per jį vyksta įstaigos veikla. Jie nuolat bendrauja su įstaigos gyventojais, juos išklauso, pabare, pamoko.

Vida: *„žinot, mes jaučiamės lyg psichologai ar kunigai. Skirtingose situacijose turim skirtingai reaguoti, bet visada suteikti pagalbą“.*

Labai svarbu tinkamai ir laiku pagirti senelius, kadangi senas žmogus, „turintis negatyvią senatvės sampratą, kognityvinės ir simbolinės-interpretacinės antropologijos požiūriu taip patvirtina sau įsivaizduojamą savo nereikalingumą“.

Nijolė: *„jei analizuotume ko trūksta, tai tikriausiai žmonių, dirbančių žmonių. Jei mums reikėtų bent dviem seneliais mažiau per dieną prižiūrėti, jie jaustųsi labiau reikalingi, vertintų ne tik pastogę, maistą bet ir bendravimą, užimtumo gerinimą“.*

Remiantis analize galima teigti, kad senatvinės pensijos sulaukusiems asmenims vienas iš svarbiausių momentų yra bendravimas ir žmogiškieji santykiai. Bendravimas suprantamas kaip tarpusavyje vykstančia komunikacija, informacijos perdavimu ar teisiog išsikalbėjimu. “Poreikis bendrauti tarpusavyje – vienas būdingiausių žmonijos bruožų“ (<https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=3515469>). Bendravimo dėka sužinoma tai, kas lig tol nebuvo žinoma, perteikiamos naujienos ir informacija, gilinamas aplinkos supratimas ir pan. Tyrimo metu paaiškėjo, kad globotiniai dažnai stengiasi palaikyti gerus santykius su socialinės globos namų darbuotojomis, kadangi jos daugiausiai laiko praleidžia kartu.

Jekaterina: *beveik įsitikinusi, kad žmonės privalo gyventi po du, jie net nesutverti gyventi po vieną. Juk ir Adomas su Ieva buvo dviese. Žmonėms reikalingas bendravimas, patarimai, pagalba iš šalia esančių žmonių.*

Vidinis poreikis palaikyti bendravimo ryšius yra artimas beveik kiekvienam asmeniui, todėl bendravimas yra vienas iš svarbiausių kokybiškų socialinių paslaugų kriterijų. Tik bendravimo dėka žmogus jaučiasi pilnavertišku visuomenės gyventoju, pradingsta vidinė tuštuma, kuri atsiranda dėl bendravimo stokos. To pasekoje būtina rūpintis socialinės globos namų gyventojais, su jais bendrauti, komunikuoti, kad jie tos vienatvės nejaustų.

Nijolės teigimu: *„Šiuose globos namuose bendravimo santykiai primena šeimose vykstantį bendravimą, kada nuolat teirujamasi kaip sekė, ką nuveikė, kaip jaučias, ko liūdi ir pan. Vyksta nuolatinis bendravimas.“* kiekvienas darbuotojas pasirinkdamas socialinės globos namus, kaip savo darbo vietą tikisi, kad toje organizacijoje bus psichologiškai lengva dirbti, kadangi toje organizacijoje bus galima lengvai bendrauti tarpusavyje bus sukurtas teigiamas ir malonus žmonių tarpusavio komunikacijos modelis, kurio pagrindu visi tarpusavyje bendraus.

Panašu, kad socialiniai darbuotojai, kurie stengiasi gerai atlikti savo darbą ir dirba su meile, ne visada spėja su kiekvienu gyventojų pakalbėti, išklaudyti ir pan. Jekaterina: *„mes skubame atlikti svarbiausius darbus, kurie yra suplanuoti, tokie kaip pavalgydinti, išmaudyti, išvesti pasivaikščioti, sutvarkyti ir pan.“*

Tyrimo metu gauti duomenys apie socialinių darbuotojų pagalbą pateikti 16 lentelėje.

16 lentelė. Tiriamųjų teiginiai apie socialinio darbuotojo pagalbą

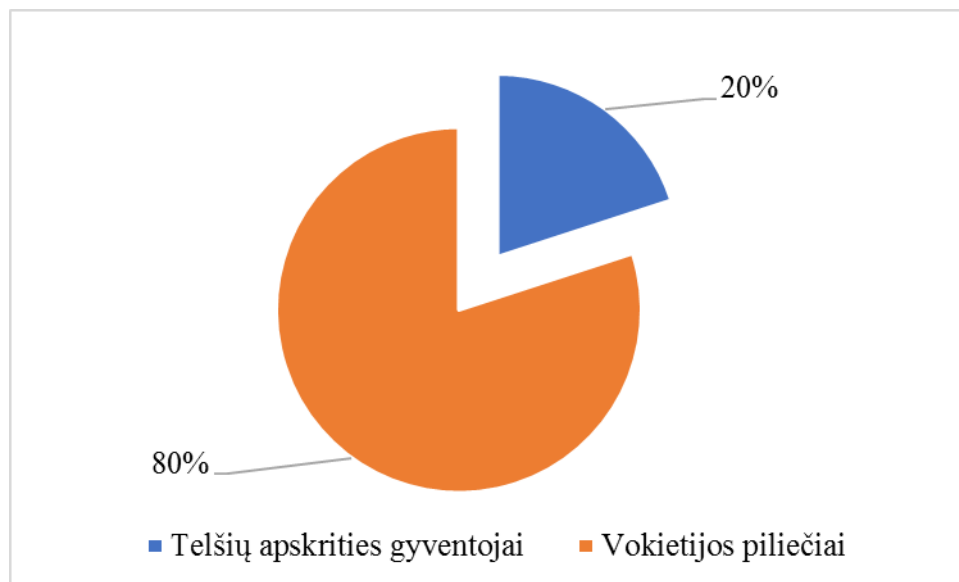
	PATVIRTINANTYS TEIGINIAI APIE SOCIALINIŲ DARBUOTOJŲ PAGALBĄ
Ko trūksta socialinės globos gyventojams socialinio darbuotojo požiūriu	<i>Užimtumo, kad jiems nebūtų liūdna leisti dienas vienodai (Asta)</i>
	<i>Žinoti, mes jaučiamės lyg psichologai ar kunigai. Skirtingose situacijose turim skirtingai reaguoti, bet visada suteikti pagalbą (Vida)</i>
	<i>Tikrai, dažnai jiems užtenka, kad su jais pasikalbame (Simona)</i>
	<i>Nuolatinio bendravimas su senjorais (Birutė)</i>
	<i>Papildomų etatų, kad daugiau laiko skirtini gyventojams. (Nijolė)</i>
	<i>Skirtingų veiklų, jiems labai nuobodu nieko neveikti. (Jekaterina)</i>

Remiantis atsakymais ir Žalimiene (2005) socialiniai darbuotojai, dirbdami socialinės globos įstaigose privalo gerai įvertinti savo asmenines savybes, tokias kaip empatija, tolerancija, pagarba senyvo amžiaus žmogui, nuoširdumas bei geranoriškumas ir kt. tik gerai įvertinus turimas ir ugdomas savybes galima pradėti dirbti socialinės globos namuose.

4.5. Šateikių socialinės globos namų steigimo svarbiausi aspektai

Steigiant Šateikių socialinės globos namus vietos parinkimas yra labai svarbus. Pasirinktas Šateikių dvaras, kuris turi kultūros paveldo statusą ir išlaikęs tų laikų dvasią.

Planuojama, kad Šateikių socialinės globos namai galės apgyvendinti apie 20-35 gyventojai (18 pav.).

18 pav. Šateikių socialinės globos namų gyventojų planuojama struktūra

Pagal esamą situaciją planuojama, kad įstaigoje gyvens ne tik Telšių apskrities gyventojai, tačiau bus apgyvendinami ir Vokietijos piliečiai.

Daugiausia apgyvendintų socialines paslaugas gaunančių asmenų turėtų būti lengvus socialinius poreikius turinčių asmenų.

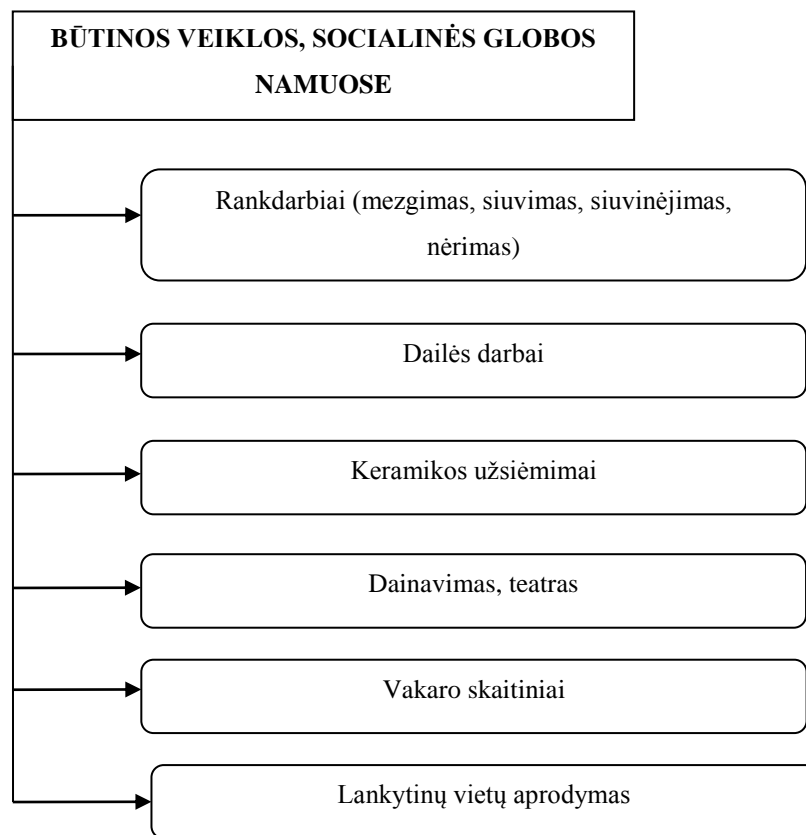
Remiantis kitų įstaigų praktika planuojama, kad vienas socialinis darbuotojas dirbs su 4 globotiniais. Todėl įstaigoje planuojama, kad dirbs apie 6 socialinius darbuotojus. Iš jų apie 3 darbuotojų privalės mokėti vokiečių kalbą. Bendras personalo skaičius sieks apie 12 darbuotojų.

Remiantis Koshinen (2002) ir jo išsakytais socialinio darbo su senatvės pensijos sulaukusiais asmenimis ypatumais galima teigti, kad:

- Socialinio darbo objektas – senatvės pensijos sulaukę asmenys, kuriems reikalinga pagalba;
- Senatvė, tai tas tarpsnis, kai asmenys negali savimi pilnai pasirūpinti ir užsitikrinti pilnavertiško gyvenimo.

Steigiant Šateikių socialinės globos namus būtina sudaryti sąlygas globotiniams užsiimti jiems malonia veikla. Tai juos įtraukiant į globos namų gyvenimą. Tam kad pritraukti Vokietijos šalies gyventojus turi būti skirtingų veiklų, kurios jiems yra patrauklios (19 pav.)

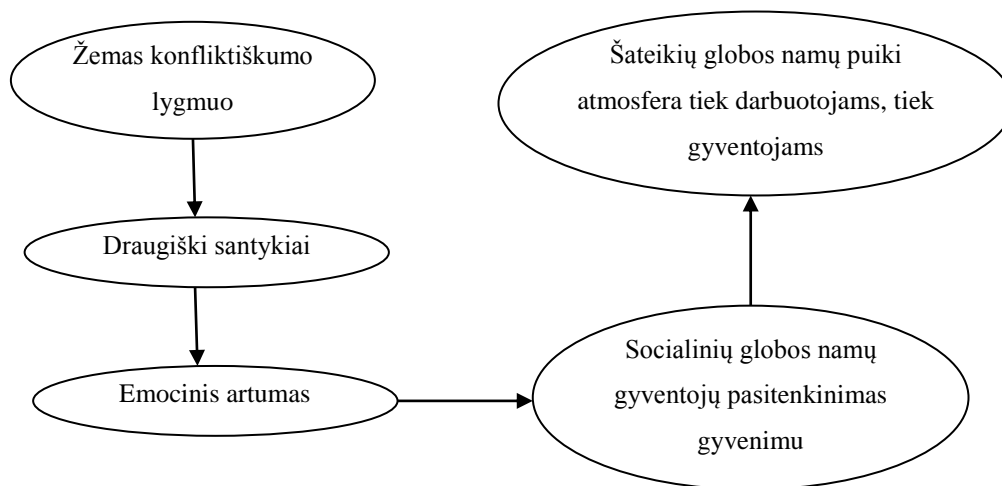

19 pav. Rekomenduotinos veiklos socialinės globos namuose

Bendrai tyrimo rezultatai parodė, kad Plungės raj. Šateikių socialinės globos namams reikėtų skirtingų veiklų, kad globotiniai galėtų užsiimti kiekvienas sau miela veikla.

Taip pat tyrimo metu paaiškėjo, kad konfliktinės situacijos būna ir pakankamai dažnai, todėl rekomenduojama, kad Plungės raj. Šateikių socialinės globos namuose būtų įsteigtas psichologo etatas, kurio pagalba esant sudėtingesnei konfliktinei situacijai būtų galima spręsti profesionaliai. Kartais neužtenka tik socialinio darbuotojo patirties ir kvalifikacijos sprendžiant susidariusias konfliktines situacijas, tai būtų galima ir profesionaliai jas valdyti.

Steigiamuose socialinės globos namuose socialiniai darbuotojai turi turėti privalomus išsilavinimus. Taip pat išklaudyti įvairius kursus, kurių pagalba galėtų rūpintis svarbiausiais socialinių globos namų gyventojų poreikiais, kurie susiję su egzistencija, psichologija, kultūra, dvasine pusiausvyra. Socialiniai darbuotojai turėtų stengtis nekonfliktuoti, stengtis sudaryti dviprasmiškai nemaloniais situacijas, palaikyti gerus santykius su gyventojais (žr. 20 pav.)

20 pav. Rekomenduotini santykiai Plungės raj. Šateikių socialinės globos namų viduje

Norint pasiekti aukštą įstaigos darbuotojų ir gyventojų pasitenkinimo lygį socialinės globos namai privalo investuoti į darbuotojus, juos mokyti ir ugdyti. Nuolatiniai suaugusiųjų mokymasis ir kompetencijų plėtojimas užtikrina įstaigos teikiamų paslaugų aukštą kokybę. Nuo jų profesionalumo priklausys visų bendruomenės narių gerovė. Plungės raj. Šateikių socialinės globos namų administracija privalo skirti lėšų socialinių darbuotojų mokymams ir kompetencijų plėtojimui.

Plungės raj. Šateikių socialinės globos namų administracija turi užtikrinti įstaigoje vykstantį tarpusavio bendradarbiavimą, komunikavimą, nes tai svarbiausi veiksniai, leidžiantys užtikrinti teikiamų paslaugų aukštą kokybę.

IŠVADOS

1. Mokslinės literatūros analizė atskleidė socialinės globos steigimo praktikas. Socialinės globos paslaugos savo esme yra visuma paslaugų, kurių pagalba senatvinės pensijos sulaukusiems asmenims stengiamsi užtikrinti komfortišką gyvenimą. Globos namų steigimui pasirenkamos specialiai tam skirtos arba pritaikytos patalpos, kurtos atitinka visus keliamus reikalavimus. Įstaigose dirba reikalingą išsilavinimą turintys darbuotojai, kurie geba suteikti kokybiškas ir tinkamas paslaugas.

2. Socialinių paslaugų organizavimą ir teikimą Lietuvoje reglamentuoja nacionaliniai, regioniniai bei instituciniai teisiniai dokumentai. Kiekviena įstaiga privalo vadovautis jai privalomais teisiniais dokumentais ir globotiniams, ar jų atstovams turi būti galimybė susipažinti su apmokėjimo už paslaugas tvarka, paslaugų teikimo tvarka, darbuotojų kvalifikacija ir pan.

3. Skirtingose šalyse keliami skirtingi reikalavimai socialiniams darbuotojams. Tačiau praktiškai visur yra reikalaujami atitinkami išsilavinimo reikalavimai, kurie užtikrintų būtinąją socialinių paslaugų gavėjams reikalingą pagalbą. Taip pat visose šalyse reikalaujami kasmetiniai mokymai. Tik skirtingose šalyse skiriasi reikalaujamas minimalūs mokymųsi valandų skaičius. Atidarant naujus socialinės globos namus ir įdarbinant darbuotojus būtina tiksliai įvertinti jų kvalifikaciją ir vėliau stebėti, kad darbuotojai laiku keltų privaloma kvalifikaciją.

4. Pagal turimus techninius dokumentus yra aišku, kad Plungės raj. Šateikių socialinės globos namai galės apgyvendinti apie 25 - 35 globotinius. Remiantis tyrimo rezultatais galim ateigti, kad įstaiga privalės įdarbinti 6 socialinius darbuotojus, iš kurių 3 - 4 privalės mokėti vokiečių kalbą. Planuojama, kad apie 80 proc. globotinių bus užsienio šalies (Vokietijos) piliečiai. Tyrimo metu paaiškėjo, kad globos įstaigose pasitaiko konfliktų tarp darbuotojų ir globotinių, todėl įstaiga privalės investuoti į darbuotojų mokymus (psichologiniai kursai, socialiniai kursai ir pan.). Taip pat tyrimo metu paaiškėjo, kad kitose globos įstaigose juntamas užimtumo trūkumas, todėl siekiant pritraukti naujus globos įstaigos gyventojus būtina užtikrinti skirtingas veiklas, kurios sudomintų būsimus globotinius. Tam tikslui pasiekti Šateikių globos namų įstaiga yra numachiusi pateikti platų veiklų užsiėmimo sarašą. Taip pat bus akcentuojamas ir plėtojamas bendravimas viduje.

Siūlymas: Atrenkant personalą, būtina sudaryti tokius atrankos kriterijus, kurių pagalba pavyktų patikrinti potencialius dabuotojus:

- Asmenines savybes;
- Komunikacijos gebėjimus;
- Turimas žinias;
- Ir kt.

NAUDOTA LITERATŪRA

Mokslinė literatūra

1. Abramavičienė, R. (2008). *Senyvo amžiaus žmonių socialinės problemos Šiaulių apskrities ilgalaikės socialinės globos įstaigose*. Magistro darbas, Šiauliai.
2. Baines, D. (2004). *Pro-Market, Non-Market: The Dual Nature of Organisational Change in Social Services Delivery*. *Critical Social Policy* 24(1), 5–29.
3. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Klaipėda: KU leidykla.
4. Bode, I. (2006). *Disorganized Welfare Mix: Voluntary Agencies and New Governance Regimes in Western Europe*. *Journal of Social Policy* 16(4), 346–359.
5. Bodi, D. (2009). Role of the family and of the social services in elderly persons' life. *Bulletin of the Transilvania University of Brasov*, 2(51), 137-144.
6. Butkevičienė, R. (2010). *Socialinio darbo interviu*. Kaunas: KMU leidykla.
7. Carey, M. (2008). *Everything Must Go? The Privatization of State Social Work*. *British Journal of Social Work* 38(5), 918–935.
8. Coriat, B., Weinstein, O. (2005). *The Social Construction of Markets*. *Issues in Regulation Theory* 53, 1–14. Dustin D. 2007: *The McDonaldization of Social Work*. Aldershot: Ashgate.
9. Danusevičienė, L., Povilaikaitė, S. (2005). *Socialinis darbas su pagyvenusiais ir senais žmonėmis: metodų pritaikymo galimybės. Socialinė gerontologija: ištakos ir perspektyvos*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas Socialinio darbo institutas.
10. Dromantienė, A. (2012). *Pasitenkinimo karjera veiksniai*. *Socialinis darbas*, 11(2), p. 289–300.
11. Filipavičiūtė, R. ir kt. (2010). *Socialinės paramos įtakos pagyvenusių neįgaliųjų žmonių depresijai tyrimas*. *Gerontologija*, 11, 3, 172-179.
12. Fujisawa, R., Colombo F. (2009). *The Long-Term Care Workforce: Overview and Strategies to Adapt Supply to a Growing Demand*, OECD Health Working Papers, No. 44, OECD Publishing, Paris.
13. Ginn, J., Fast, J. (2006). *Employment and Social Integration in Midlife. Preferred and Actual Time Use Across Welfare Regime Types*. *Research on Ageing*, 28, 6, p. 669 – 690.
14. Guogis A. (2005). *Socialinė apsauga ir naujosios viešosios vadybos alternatyva*. *Socialinis darbas* 2005 m. Nr. 4(2)
15. Guogis A. (2008). *Dėl Lietuvos socialinės apsaugos sampratos*. *Socialinis darbas* 2008 m. Nr. 7(2)
16. Gvaldaitė, L., Švedaitė, B. (2005). *Socialinio darbo metodai*. Vilnius: Spauda.
17. Išoraitė, M. (2007). *Socialinių paslaugų administravimas*. Vilnius: leidykla „Saulelė“, 2007
18. Jungers, C. M. (2010). *Leaving home: an examination of late-life relocation among older adults*. Iš: EBSCO. *Journal of counseling and development* 88 : 416–423

19. Kahana, E., Kahana, B., Wykle, M. (2010). "Care-Getting": A Conceptual Model of Marshalling Support Near the End of Life. *Current Aging Science*, 3, 71-78.
20. Kanopienė, V., Mikulionienė, S. (2006). Gyventojų senėjimas ir jo iššūkiai sveikatos apsaugos sistemai. *Gerontologija*; 7(4): 188–200
21. Kvieskienė, G., Kvieska, V., Kovaitė, K. (2013). *Socialinė klasterystė: mokslo ir verslo interesų suderinamumas*. Vilnius.
22. Kvieskienė, G., Kvieska, V. (2013) *Socialinė partnerystė inovacijoms*. Vilnius.
23. Kvieskienė, G., Kvieska, V. (2012). *Socialiai atsakingo verslo ir socialinių inovacijų inicijavimo versle modeliavimas*. Vilnius.
24. Kvieskienė, G., Kvieska, V. (2015). *Socialinės ekonomikos inovacijų įtaka visuomenės gerovei. Socialinis ugdymas*. Nr. 21 (32). Vilnius, 2012
25. Kvieska, V. (2015). *Socialinio verslo ir verslumo kompetencijų sąsajos*. Socialinis ugdymas, Vol. 41, Nr. 2
26. Krasnova, O. V., Liders, A. G. (2002). *Social Psychology of Ageing*. Moscow: Akademia.
27. Lazutka, R., Žalimienė, L., Andrejeva, L. (par.) 2003. *Socialinių paslaugų finansavimo metodika*. Mokslinio tyrimo ataskaita. Prieiga per Internetą: <http://www.socmin.lt/index.php?1606775163>
28. Liobikienė, T.N. (2006). *Krizių intervencija*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
29. Lemme, B. (2003). *Suaugusiojo raida*. Vilnius: Poligrafija ir informatika.
30. Maslauskaitė, A. *Meilė ir santuoka pokyčių Lietuvoje*. Vilnius: Mokslo aida. 2004
31. Michinov, N. (2007). *Social Comparison and Affect: A Study Among Elderly Women*. *The Journal of Social Psychology*. 147 (2), 175-189.
32. Mikulionienė, S. (2002). *Senėjimo demografija*. Kn.: N.Večkienė (sud.). Socialinė gerontologija: ištakos ir perspektyvos. Kaunas: Technologija.
33. Naujalienė, R. (2008). *Kliento problemų ypatumai gerontologinio socialinio darbo tyrimuose*. Socialinis darbas. 7 (1), 36-40.
34. Naujalienė, R. ir kt. (2016). *Veiklos tyrimas organizacijoje. Socialinių paslaugų senyvo amžiaus žmonėms atvejis*. Mokslo monografija. VDU.
35. Nefas, S. (2009). *Socialinės pagalbos žmogui organizavimas – vietos bendruomenės funkcija*. Socialinis ugdymas. 2009. NR. 8 (19)
36. Petrauskienė, A. (2010) *Pagyvenusių žmonių globa ir slauga: kompleksinė pagalba //Socialinis darbas: profesinė veikla, metodai ir klientai*. Vilnius, p.507-530
37. Rutkienė, A., Tandzegolskienė, I. *Studentų savarankiškumo skatinimas studijuojant universitete*. VDU, 2014
38. Spirgienė, L., Macijauskienė, J. (2008). *Pagyvenusių žmonių poreikių vertinimas stacionarios ilgalaikės globos institucijose naudojant InterRAI LTCF klausimyną: bandomojo tyrimo duomenys*. Gerontologija, 9, 4, 197-201.

39. Taljūnaitė, M., Gudavičiūtė, N. (2012) *Senyvo amžiaus žmonių poreikiai ir jų tenkinimas globos namuose: Lauksargių globos namų atvejis* // Socialinio darbo tyrimai ir aktualijos. 1 tomas. Vilnius: Eugrimas, p.106-118
40. Vaicekauskienė, V., Savickienė, E. (2013) *Pagyvenusių žmonių požiūris į gaunamas socialines paslaugas: Karoliniškių seniūnijos atvejis* // Socialinio darbo tyrimai ir aktualijos. 2 tomas. Vilnius: Edukologija, p.217-229.
41. Žalimienė, L. (2003). *Socialinės paslaugos*. Mokomoji knyga. Vilnius: VU specialiosios psichologijos laboratorija.
42. Žalimienė, L. (2005). *Socialinės globos pagyvenusiems asmenims kokybės ir jos vertinimas: metodinė priemonė*. Vilnius: Efrata.
43. Žalimienė, L. (2006). *Nauji iššūkiai socialinių paslaugų plėtrai – mišrios socialinių paslaugų rinkos steigimas*. STEPP. Socialinė teorija, empirija ir praktika 3, 133–148.
44. Žalimienė, L., Dunajevs, E. (2015). *Socialinės paramos dilema – tarp autonomijos ir paternalizmo*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Internetiniai šaltiniai

1. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas. *Žin.* 2006, Nr. 17-589.
2. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas. *Žin.* 2000, Nr. 91 – 2832.
3. Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymas. *Žin.* 2006, Nr. 77-297
4. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas. *Žin.* 2006, Nr. 4-102.
5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 14 d. nutarimas Nr. 583 „dėl mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašo patvirtinimo“. *Žin.* 2006, Nr. 68-2510.
6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 10 d. nutarimas Nr.978 „dėl Socialinių paslaugų finansavimo ir lėšų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“. *Žin.* 2006, Nr. 110-4173.
7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. lapkričio 15 d. nutarimas Nr. 1132 „dėl Socialinių paslaugų planavimo metodikos patvirtinimo“. *Žin.* 2006, Nr. 124-4705.
8. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 1994 m. liepos 7 d. Nr. I-533
9. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. vasario 20 d. įsakymas Nr. A1-46 „Dėl socialinės globos normų aprašo patvirtinimo“.
10. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. vasario 20d. įsakymas Nr. A1 – 46 „Dėl socialinės globos normų aprašo“. Prieiga per internetą:
<<http://www.socmin.lt/index.php?876673372>>
11. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymas Nr. A1-93 // Socialinių paslaugų katalogas. Prieiga per Internetą:
<<http://www.lass.lt/files/socialiniu%20paslaugu%20katalogas.doc>>

12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. kovo 14 d. nutarimas Nr.366 „Dėl senelių globos namų bendrųjų nuostatų ir nevalstybinių vaikų globos namų bendrųjų nuostatų patvirtinimo“. Prieiga per Internetą: <<https://www.e-tar.lt/acc/legalAct.html?documentId=TAR.A926DFAFD0AC>>
13. Dėl Lazdijų rajono savivaldybės socialinės globos centro „Židinys“ nuostatų patvirtinimo
14. Dėl Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2016 m. vasario 4 d. sprendimo Nr. K-28 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės 2016–2018 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“ pakeitimo.
15. Dėl Mažeikių rajono vaikų našlaičių ir senelių globos namų reorganizavimo sąlygų aprašo, Plinkšių globos namų ir Bendruomeninio pagalbos vaikams centro nuostatų patvirtinimo.
16. Dėl Švenčionių rajono savivaldybės tarybos 2015 m. gegužės 21 d. sprendimo Nr. T-68 „Dėl Švenčionėlių socialinių paslaugų centro socialinių paslaugų asmeniui (šeimai) organizavimo ir teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo.
17. Dėl Akmenės rajono vaikų globos namų nuostatų patvirtinimo
18. Dėl Lazdijų rajono savivaldybės socialinės globos centro „Židinys“ nuostatų patvirtinimo.
19. Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. birželio 22 d. įsakymo Nr. A1-272 „Dėl specialiųjų globos namų „Tremtinių namai“ pavadinimo pakeitimo ir nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo
20. Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. birželio 22 d. įsakymo Nr. A1-262 „Dėl Kėdainių pensionato pavadinimo pakeitimo ir nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo
21. Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. birželio 22 d. įsakymo Nr. A1-258 „Dėl Jasiuliškių pensionato pavadinimo pakeitimo ir nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo
22. Viešo intereso socialinės paslaugos (2015). Social services of general interest. Prieiga per internetą: <<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=794>>. [Žiūrėta 2016 11 20].
23. Valstybinio audito ataskaita. ar teikiamos socialinės paslaugos tenkina didėjančius senyvo amžiaus asmenų poreikius. 2015 m. birželio 30 d. Nr. VA-P-10-9-10

PRIEDAI

TYRIMO KLAUSIMAI

1. Kokias paslaugas teikia organizacija, kurioje Jūs dirbate ?
2. Kiek organizacijoje darbuotojų?
3. Kiek klientų? Nurodykit globotinių skaičių pagal specialiųjų poreikių lygius : didelių, vidutinių ir nedidelių specialiųjų poreikių lygiai.
4. Ar jaučia organizacija konkurenciją?
5. Kaip galėtumėte apibūdinti organizacijos vertybes, kultūrą ir klimatą (ar svarbiau darbuotojų gerovė, ar darbo rezultatas?)
6. Papasakokite kokią nors vieną konfliktinę situaciją? Kaip sprendėte? Kaip dažnai tai vyksta? Kaip dažnai taip sprendžiama?
7. Ar rekomenduotumėte dirbti tokį darbą savo draugams?
8. Kokių pokyčių, Jūsų nuomone, reikia organizacijai?
9. Kaip norimas pokytis turėtų įvykti?
10. Kokiomis sąlygomis gyvena paslaugas gaunantys asmenys?
11. Jūsų nuomone, ar juos tenkina esamos sąlygos?
12. Ko labiausiai trūksta socialines paslaugas gaunantiems asmenims. Gal jie pasipasakoja ir pan ?
13. Kokios papildomos paslaugos aktualiausios socialinių globos namų gyventojams ?
14. Kaip Jūs manote, kokios sąlygos juos tenkintų, kad jie sutiktu važiuoti į Lietuvoje esančius socialinės globos namus ir ten praleisti senatvę?

2 PRIEDAS

Naujai nustatyti senyvo amžiaus žmonėms specialieji poreikiai juos apgyvendinant socialinės globos įstaigose

	Didelių specialiųjų poreikių lygis					Vidutinių specialiųjų poreikių lygis					Nedidelių specialiųjų poreikių lygis				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Lietuvos Respublika	3784	3140	3750	3940	4251	650	704	854	720	911	16	33	30	55	178
Vokietija	30272	35816	19776	20944	23856	8544	9874	14520	16870	19850	350	920	1650	2895	3685
Plungės r.sav.	344	407	309	238	213	89	64	63	50	54	2	3	2	5	1

Informacija apie laisvas vietas suaugusiųjų socialinės globos namuose 2016-12-13

(<http://www.ndt.lt/laisvos-vietos-socialines-globos-istaigose/>)

Eil.Nr.	Globos įstaigos pavadinimas	Planinis vietų skaičius	Laisvos vietos (be išrašytų siuntimų)	Laukiančiųjų eilėje skaičius
1.	Adakavo socialinės globos namai	212	–	1
2.	Aknystos socialinės globos namai	330	–	5
3.	Aukštelkės socialinės globos namai	240	–	29
4.	Didvyžių socialinės globos namai	285	–	1
5.	Dūseikių socialinės globos namai	245	–	6
6.	Ilguvos socialinės globos namai	75	–	1
7.	Jasiuliškių socialinės globos namai	290	–	10
8.	Jotainių socialinės globos namai	190	–	12
9.	Jurdaičių socialinės globos namai	283	–	8
10.	Kalvarijos socialinės globos namai	110	–	3
11.	Kėdainių socialinės globos namai	150	–	9
12.	Kupiškio socialinės globos namai	135	–	14
13.	Lavėnų socialinės globos namai	99	–	3
14.	Linkuvos socialinės globos namai	290	–	9
15.	Macikų socialinės globos namai	417	–	4
16.	Marijampolės spec. socialinės globos namai	40	2	–
17.	Padvarių socialinės globos namai	230	–	14
18.	Prūdiškių socialinės globos namai	210	–	7
19.	Skemų socialinės globos namai	375	–	2
20.	Spec. socialinės globos namai „Tremtinių namai“	80	–	16
21.	Stonaičių socialinės globos namai	160	–	7
22.	Strėvininkų socialinės globos namai	212	–	4
23.	Strūnos socialinės globos namai	205	–	6
24.	Suvalkijos socialinės globos namai	208	–	4
25.	Utenos socialinės globos namai	290	–	8
26.	Veisiejų socialinės globos namai	135	–	3
27.	Visagino socialinės globos namai	165	–	6
28.	Zarasų socialinės globos namai	220	–	3
29.	Globos namai “Užuovėja”	41	13	–
30.	Gerontologijos ir reabilitacijos centras	210	–	12
31.	Pabradės socialinės globos namai	149	–	–
32.	Ventos socialinės globos namai	147	1	–
33.	Vilijampolės socialinės globos namai	168	–	1
	Iš viso:	6596	16	208

**Socialinės globos kainos 2016 m. valstybės socialinės globos namuose suaugusiems asmenims
su negalia** (<http://www.ndt.lt/laisvos-vietos-socialines-globos-istaigose/>)

Eil. Nr.	Istaigos pavadinimas	Socialinės globos kaina, EUR/mėn.	
		asmeniui be sunkios negalios	asmeniui su sunkia negalia
1.	Adakavo socialinės globos namai	522,00	574,00
2.	Aknystos socialinės globos namai	511,00	582,00
3.	Aukštelkės socialinės globos namai	543,00	580,00
4.	Didvyžių socialinės globos namai	519,00	558,00
5.	Dūseikių socialinės globos namai	548,00	606,00
6.	Ilguvos socialinės globos namai	634,00	701,00
7.	Jurdaičių socialinės globos namai	543,00	591,00
8.	Jotainių socialinės globos namai	541,00	615,00
9.	Jasiuliškių socialinės globos namai	535,00	592,00
10.	Kėdainių socialinės globos namai	573,40	644,40
11.	Kalvarijos socialinės globos namai	558,00	678,00
12.	Kupiškio socialinės globos namai	555,00	701,00
13.	Lavėnų socialinės globos namai	585,00	645,00
14.	Linkuvos socialinės globos namai	522,20	621,50
15.	Macikų socialinės globos namai	511,00	593,00
16.	Marijampolės specialieji socialinės globos namai	643,00	711,00
17.	Prūdiškių socialinės globos namai	611,00	657,00
18.	Padvarių socialinės globos namai	548,00	640,00
19.	Suvalkijos socialinės globos namai	567,00	640,00
20.	Strėvininkų socialinės globos namai	527,10	582,10
21.	Skemų socialinės globos namai	529,00	603,00
22.	Strūnos socialinės globos namai	532,00	575,00
23.	Stonaičių socialinės globos namai	536,00	598,00
24.	Specialieji socialinės globos namai „Tremtinių namai“	579,00	649,00
25.	Utenos socialinės globos namai	535,00	600,00
26.	Veisiejų socialinės globos namai	524,20	634,00
27.	Visagino socialinės globos namai	515,00	553,00
28.	Zarasų socialinės globos namai	541,00	610,00
29.	Globos namai „Užuovėja“	586,00	654,00
30.	Gerontologijos ir rehabilitacijos centras	601,00	739,00
31.	Pabradės socialinės globos namai	667,00	669,00
32.	Ventos socialinės globos namai	641,00	688,00
33.	Vilijampolės socialinės globos namai	688,70	712,20